

Nr 144.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till fångvården m. m., given Stockholms slott den 20 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1953.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg.

Vid anmälan i årets statsverksproposition (II ht s. 47) av frågan om fångvårdsanstalternas anslagsbehov under nästa budgetår framhöll jag, att det av 1951 års fångvårdsutredning avgivna slutbetänkandet angående räjongplan för fångvården (SOU 1952: 21) vore föremål för prövning inom justitiedepartementet. Då anstalternas anslagsfrågor, såvitt anginge avlöningar och omkostnader, borde bedömas mot bakgrunden av utredningens resultat, upptogs anslagen till *avlöningar* och *omkostnader för fångvårdsanstalterna* i avbidan på särskild proposition i ämnet med allenast beräknade belopp. Med hänsyn till pågående remissbehandling av en särskild utredning angående överförande i kronans ägo av den för fångvårdsändamål brukade egendomen Åby upptogs jämväl anslaget till *ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.* med endast beräknat belopp, varjämte särskilt investeringsanslag beräknades för *förvärv av egendomen Åby*. Jag anhåller nu att få ånyo anmäla dessa anslagsfrågor.

Andra huvudtiteln.

E. Fångvården m. m.

[1] **3. Fångvårdsanstalterna: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	8 383 300	12 147 600
1952/53 (statsliggaren s. 134)	10 549 200	
1953/54 förslag	13 808 800	

Förut denna dag har jag anmält fråga om vissa ändringar i lagen om verkställighet av frihetsstraff m. m. (se prop. nr 143). Därvid har jag läm-

nat en redogörelse i huvudsakliga delar för 1951 års fångvårdsutrednings slutbetänkande angående en räjongplan för fångvården och för däröver avgivna yttranden ävensom angivit min ståndpunkt till berörda spörsmål. Beträffande den närmare innebörden av vad sålunda förekommit får jag hänvisa till nämnda proposition. Mitt ställningstagande, som i huvudsakliga delar ansluter sig till vad fångvårdsutredningen föreslagit, kan i korthet sammanfattas sålunda. Fångvårdsanstalter för ordinärt manligt fångklientel skall för samverkan sammanföras i grupper med en anstalt inom varje grupp såsom centralanstalt. Därtill skall tjäna fångvårdsanstalterna på Långholmen och Härlanda samt i Malmö och Härnösand. Övriga anstalter av hit hörande slag grupperas kring dessa centralanstalter i huvudsak på det sätt som utredningen föreslagit. Vidare skall anstalten i Växjö och kolonien Eleonora bilda en grupp för det kvinnliga klientelet med den förra anstalten såsom centralanstalt. Till styresmännen för centralanstalterna decentraliseras beslutanderätten i frågor om placering, förflyttning och vissa andra behandlingsfrågor, som nu ankommer på fångvårdsstyrelsen. Vid centralanstalt skall finnas psykiatrisk avdelning, vars chef är rådgivande psykiater inom anstaltsgruppen. Han skall äga befogenhet att, oavsett vad i övrigt bestämts, besluta att intagen skall överflyttas till den psykiatriska avdelningen för undersökning eller behandling. De nuvarande verkställighetsundersökningarna skall icke förekomma vid ifrågavarande anstaltsgrupper. En decentralisering från fångvårdsstyrelsen till anstaltsgrupperna skall även ske av det kamerala arbetet och av vissa arbetsuppgifter tillhörande arbetsdriften. Den intagnes placering i anstaltsgrupp skall ske på så sätt att häktade i första hand kvarblir i den anstaltsgrupp, där de befinner sig då verkställigheten börjar, och dömda på fri fot av fångvårdsstyrelsen fördelas mellan anstaltsgrupperna med ledning av bostads- eller vistelseort samt övriga omständigheter. Fångtransporter skall, såvitt möjligt, utföras med bil inom anstaltsgrupperna. Den nya ordningen skall genomföras efter hand från och med budgetåret 1953/54 genom en särskild organisationsavdelning.

Frågan om de ändringar i anstalternas personalorganisation, som härvid skulle bli behövliga, har i den föregående propositionen i huvudsak lämnats å sido för att behandlas i samband med anslagsfrågorna. Endast beträffande läkarpersonalen har jag i nämnda proposition närmare redogjort för härmed sammanhängande spörsmål. Vad angår övriga personalgrupper, deras arbetsuppgifter m. m. torde nu få lämnas en redogörelse för fångvårdsutredningens förslag och vad remissorganen därom anfört.

Fångvårdsutredningen föreslår, att den vårdadministrativa personalen vid räjongernas centralanstalter skall bestå av en räjongchef, en souschef, räjongpsykiatern och en eller flera fångvårdsassistenter. Räjongchefen är den administrativt sammanhållande ledaren för fångvårdsarbetet inom sitt område, fördelar de intagna på olika anstalter, anställer personal och ansvarar för dess grundutbildning. Sousechefen skall närmast under räjongchefen leda centralanstalten och ansvara för det kansliarbete som rör hela räjongen. Räj-

jongpsykiatern skall vara chef för centralanstaltens psykiatriska avdelning. (För det rättspsykiatriska undersökningsarbetet skall som nu finnas en särskild överläkare och i förekommande fall förste och andre läkare.) Räjongpsykiatern skall — såsom redan i annat sammanhang nämnts — följa behandlingen vid räjongens alla anstalter samt ingripa rättande och vägledande, när han finner att personalen behöver handledning. Han skall alltid äga befogenhet att till sin egen avdelning vid centralanstalten inremittera intagen som han bedömer vara i behov av särskild observation eller behandling. Tillsammans med räjongchefen skall han deltaga i bedömningen av aspiranters lämplighet för fångvårdsarbete och biträda i den grundläggande utbildningen. Fångvårdsassistentens uppgift bör främst bestå i att utföra de sociala undersökningar som är behövliga för planerandet av individualbehandlingen av den intagne.

Vid anstalterna inom de ordinära räjongerna bör med undantag för centralanstalten styresmannafunktionen utövas av befattningshavare i direktörs- eller föreståndarställning, beroende på anstaltens storlek. Fångvårdsassistenter, souschefer och räjongchefer bör utgöra en tjänstegrupp, för vilken kräves akademisk eller motsvarande utbildning. Socialkuratorer bör som hittills förekomma vid alla anstalter, där anstaltens storlek eller dess speciella uppgift gör det nödvändigt att vid sidan av övriga inom fångvårdsadministrationen anställda ha en befattningshavare som uteslutande sysslar med socialtjänstuppgifter.

Det kamerala arbetet bör organiseras räjongvis under ledning av en räjongkamrer som svarar för räjongens kassaförvaltning, centraliserad till centralanstalten efter principer motsvarande dem som enligt 1941 års riksdags beslut gäller för de mindre fångvårdsanstalternas kassarörelse, vilken för närvarande är centraliserad till fångvårdsstyrelsen. De självständiga redogörarna vid sidoanstalterna bör avskaffas och ersättas med kameralt utbildad biträdespersonal, som skall handha den ekonomiska redovisning som fortfarande måste ske på de enskilda anstalterna (avräkning med intagna och arbetsdrift, proviantredovisning samt förskottskassa). Utredningen anför vidare:

Beslut om utanordning bör, efter lämplig fördelning, meddelas av såväl räjongchef som souschef. Kameralspersonalen bör bilda en egen befattningshavargrupp och rekryteras med hänsyn till utbildning och lämplighet för kameralt arbete. Personalgruppens avlöningsförhållanden, tjänstetitlar och befordringsmöjligheter bör ordnas på sätt som motsvarar det inom statsförvaltningen i övrigt vanliga. I stor utsträckning kommer en sådan förändring att innebära en övergång till utnyttjande av kvinnlig personal. Vid inplaceringen av expeditionspersonalen i tjänstekategorier har vi följt de riktlinjer som uppdragits av 1947 års biträdesutredning och som legat till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 14 till 1951 års höstriksdag angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. Vi räknar därför med följande tjänstekategorier: kansliskrivare, kontorist, kanslibitråde och kontorsbitråde. Vi utgår emellertid från att de två högsta gradernas befattningar även skall kunna i utbildningssyfte uppehållas av manliga befattningshavare som vill meritera sig för föreståndarbefattningar vid mindre anstalter.

Att förhandsvis exakt ange, hur stor expeditionspersonal som kommer att behövas inom anstaltsräjongerna, erbjuder enligt utredningens mening stora svårigheter. Utredningen förutsätter, att eventuellt erforderliga justeringar av de förslag utredningen framlägger genomföres efter ingående studier av personalbehovet under räjongsystemets praktiska tillämpning.

För ledning av arbetsdriften inom var och en av de fyra räjongerna för ordinarie klientel föreslås en räjongingenjör. Till dennes arbetsuppgifter skall bland annat höra att biträda räjongchefen i frågor rörande de intagnas arbetsplacering, att verkställa kontroll och besiktning av driften vid räjonganstalernas verkstäder, att granska och sammanställa produktionsstatistik och driftsbokföring för räjongens verkstadsdrift och att svara för centralanstaltens arbetsdrift. Tillkomsten av räjongingenjörsbefattningarna innebär viss decentralisering av arbetsuppgifter från fångvårdsstyrelsen till räjongerna.

Utredningen har ansett sig icke böra avgiva några förslag till lönegradsplaceringar av de tjänster som beröres av den omreglering som förordas. Eftersom löneförhandlingar är aktuella för fångvårdspersonalen, har bestämmandet av lämpliga löneställningar synts med större fördel kunna anförtros åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté under medverkan av fångvårdsstyrelsen och i förhandling med berörda personalorganisationer.

I överensstämmelse med det anförda har utredningen beträffande varje anstalt framlagt detaljerade förslag i fråga om sammansättningen av administrations- och expeditionspersonalen. En sammanställning av nuvarande och av utredningen föreslagna befattningar, tillhörande dessa personalkategorier inom de tilltänkta fyra räjongerna för manligt fångförvar, har följande utseende:

Tjänstebenenämning	Nuvarande antal	Föreslaget antal	Skillnad	
			+	-
Administrationspersonal				
Räjongchef	—	4	4	—
Räjongpsykiater	—	4	4	—
Överläkare	4	4	—	—
Förste läkare	5	5	—	—
Andre läkare	3	3	—	—
Souschef	—	5	5	—
Direktör	9	1	—	8
Förste pastor och överlärare	1	—	—	1
Pastor och förste lärare	2	—	—	2
Föreståndare	23	27	4	—
Räjongkamrerare	—	4	4	—
Kamrerare	1	—	—	1
Räjongingenjör	—	4	4	—
Arbetsassistent	1	1	—	—
Fångvårdsassistent	—	7	7	—
Assistent	16	1	—	15

Tjänstebenanämning	Nuvarande antal	Föreslaget antal	Skillnad	
			+	-
Socialkurator	5	6	1	—
Socialassistent	8	8	—	—
Översköterska	1	1	—	—
Expeditionspersonal				
Kansliskrivare	—	4	4	—
Kontorist	1	4	3	—
Yrkesmästare (förrådsförvaltare)	1	1	—	—
Uppsyningsman	3	3	—	—
Överkonstapel	9	4	—	5
Vaktkonstapel	14	8	—	6
Kanslibitråde	5	12	7	—
Kontorsbitråde (inkl. telefonist)	25	31	6	—
Vaktfru	1	1	—	—
	138	153	53	38

Utredningens förslag innebär sålunda, förutom vissa tjänsteförändringar, en utökning av personalen med 15 befattningshavare. Härvid förutsättes bland annat att nuvarande befattningar som förste pastor och överlärare (1) samt som pastor och förste lärare (2) indrages.

Vid remissbehandlingen av fångvårdsutredningens betänkande har, såvitt angår de delar för vilka nu redogjorts, i huvudsak uttalats följande.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har icke funnit anledning till erinran mot förslaget om den vårdadministrativa personalens sammansättning, utbildning och kompetens.

Fångvårdsstyrelsen. En nedflyttning av fyra direktörstjänster (Falun, Gävle, Vänersborg, Kristianstad) till föreståndartjänster är icke motiverad. Även med tanke på rekryteringen, som skulle försvåras genom denna försämring av befordringsutsikterna, avstyrkes förslaget i denna del. Vid Långholmen erfordras utöver av utredningen föreslagna två sociala kuratorer ytterligare en. Styrelsen finner det tveksamt, om redogörarkontoren vid centralanstalterna även med den föreslagna personalförstärkningen kan gå i land med det till dessa anstalter koncentrerade arbetet. Styrelsen har dock intet att erinra mot den föreslagna kamerala omläggningen i och för sig; en oundgänglig förutsättning är dock att mera personal än vad som föreslagits ställes till förfogande. Utredningen synes icke tillräckligt ha beaktat det arbete, som nedlägges av redogörarassistenter i deras egenskap av ersättare för styresmannen. Att överföra dessa arbetsuppgifter — jourtjänst m. m. — på expeditionspersonal, som kanske huvudsakligen blir kvinnlig, avstyrkes bestämt. Styrelsen tillstyrker, att befattningar som råjongingenjörer inrättas. Skäl föreligger för indragning av pastorstjänsten i Härnösand. På Långholmen är det däremot enligt styrelsens mening nödvändigt att bibehålla en prästerlig befattningshavare, som kan ägna hela sin tid åt

den andliga vården vid anstalten och taga del i bildningsverksamheten. Hans löneställning bör närmare övervägas. Beträffande Malmöanstalten torde det räcka med deltidsanställd präst. — Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla att den social-administrativa personalgruppen bör utökas med en assistent vid Håga sjukhus. Överläkaren vid detta sjukhus måste i egenskap av sjukhuschef leda expeditjonsarbetet, enär han till sitt förfogande icke har någon befattningshavare i assistentgrad, åt vilken han för beslut eller beredning kan överlåta olika ärenden. De gångna årens erfarenheter har visat, att sjukhuset icke kommer att fungera på avsett sätt, förrän anstaltsledningen förstärkts med en assistent.

Statens organisationsnämnd. Då utredningen icke ingått på vad räjongplanens genomförande bör leda till i fråga om fångvårdsstyrelsens organisation, kan planens ekonomiska konsekvenser icke exakt bedömas. De föreslagna räjongchefsbefattningarna är nödvändiga, enär chefskapet för räjong icke kan förenas med uppgiften att utan souschef vara direktör för räjonghuvudanstalt. Erforderlig numerär för expeditjonspersonalen är mycket svår att på förhand bedöma, och det bör ankomma på den för reformens genomförande föreslagna organisationsavdelningen att effektivt organisera expeditjonsarbetet.

Statskontoret ifrågasätter, om arbetsuppgifterna för de kansliskrivare, som avsetts som biträden åt räjongkamrerarna, blir så kvalificerade, att ett utnyttjande av kansliskrivargraden är motiverat.

Föreningen direktörer och assistenter vid fångvårdsstaten. Förslaget att slopa assistenterna och ersätta dem med kontorspersonal ger anledning till viss betänksamhet, emedan anstaltsföreståndarna därigenom skulle bli utan lämpliga ställföreträdare. Däremot tillstyrker föreningen förslaget till kameral organisation under ledning av en räjongkamrer liksom förslaget om inrättande av räjongingenjörsbefattningar.

Svenska fångvårdssällskapet. Styresmännens verksamhet omfattar alltför många olikartade deluppgifter. Deras tid borde i främsta rummet utnyttjas för ledningen av vårdarbetet. Sällskapet vill icke förneka möjligheten av att åtskilligt vore att vinna genom att viktigare administrationsfrågor koncentrerades till centralanstalten inom varje räjong. Frågan är emellertid, om det ej då vore bättre att dessa uppgifter, såsom är fallet inom sjukvården, anförtroddes en intendent med betydande självständigt ansvar, kameralt och administrativt. Sällskapet finner det vidare tveksamt, om den av utredningen föreslagna personalstyrkan kan anses tillräcklig. Den av utredningen föreslagna intensifieringen av vården kräver en på bredden kraftigt ökad personal.

Uppsala domkapitel finner det anmärkningsvärt, att ingen motivering lämnats för pastorstjänsternas indragning och att de utan vidare förutsattes vara obehövliga. Icke minst på den enskilda själavårdens område har prästen särskilda möjligheter att bidra till en verklig människovård. En präst, som rätt förstår sin uppgift, måste ha särskilda möjligheter att vinna fångarnas förtroende. Det bör framför allt påpekas, att en präst är lagenligt

bunden av sin tystnadsplikt, varigenom den enskilde fången vid samtal med honom kan lita på absolut diskretion. Alldeles särskilt synes behovet av en fast anställd pastor på Långholmen med dess synnerligen stora, eventuellt ytterligare ökade antal fångar vara påtagligt. Läget är givetvis något anorlunda vid anstalterna i Malmö, Härlanda och Härnösand, vilka anstalters omfattning är väsentligt mindre. Men då dessa skall vara centralanstalter inom var sin räjong, borde en uppgift föreligga, som helt krävde sin man, om han, som önskvärt vore, skulle ha att utöva viss tillsyn över den andliga vården även i de mindre anstalter, som nu icke längre kommer att äga särskilt förordnade predikanter. Det kunde emellertid övervägas om tjänsterna borde vara ordinarie. Överhuvud taget kan skäl anföras för att en präst icke för hela sin tjänstetid blir bunden vid fängelsetjänsten. Å andra sidan kan alltför korta förordnanden icke vara ändamålsenliga. Domkapitlet hemställer, att pastorstjänster måtte upptagas för anstalterna å Långholmen och Härlanda samt i Malmö och Härnösand, därav i vart fall långholmstjänsten som ordinarie. Åt dessa pastorer borde uppdragas att utöva viss tillsyn av den andliga vården jämväl inom mindre anstalter i respektive räjonger.

Frikyrkliga samarbetskommittén. Storleken av de anstalter, vilkas pastorsbefattningar föreslås indragna, motiverar väl, att en särskild person är anställd med uppgift att ha ansvar för den andliga vården. Detta gäller särskilt fångvårdsanstalten å Långholmen. Det är angeläget, att det vid en större anstalt finnes en person, till vilken de intagna vet, att de direkt och naturligt kan vända sig i andliga frågor. I varje räjong bör finnas en pastor, som har huvudansvaret för den andliga vården inom hela räjongen. Då av ekonomiska skäl nya heltidsbefattningar icke torde kunna inrättas, föreslår kommittén, att nuvarande befattningar bibehålles på så sätt, att långholmsbefattningen kvarstår som heltidstjänst och de övriga två tjänsterna delas upp på halvtidsbefattningar, varav en för vardera av norra, södra och västra räjongerna. Befattningarna bör tillsättas med hänsyn endast till den sökandes lämplighet och kvalifikationer, utan avseende å huruvida han tillhör statskyrkan eller annat evangeliskt samfund.

Anslagsäskanden för budgetåret 1953/54.

Y r k a n d e n .

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1952, 17/12 1952) — som vid utformningen av sina anslagsäskanden icke räknat med ett genomförande av fångvårdsutredningens förslag om en räjongplan för fångvården — hemställer, att anslaget höjes med 3 129 200 kronor.

Ökning Minskning

1. Tjänsteförändringar.

- a) Överläkaren vid sinnessjukavdelningen å Långholmen överföres till Karolinska institutets stat och 1 förste läkare Ca 31 med ställföreträdararvode (1 320) tillkommer

	Ökning	Minskning
b) 1 arbetsledare Ca 22 å övergångsstat överföres såsom assistent Ce 22 till extra ordinarie stat	780	
c) 1 yrkesmästare Ca 14—Ca 18, 1 vaktkonstapel Ce 12—Ce 16, 1 vaktkonstapel Ce 12—Ce 14 (Västerås)	4 212	
d) 1 uppsyningsman Ca 15 och 1 överkonstapel Ca 13 å övergångsstat överföres till ordinarie stat såsom uppsyningsman Ca 16 och överkonstapel Ca 14	804	
e) 1 köksföreståndare Ca 14—Ca 18, 7 köksföreståndare Ca 12—Ca 16, 1 biträdande köksföreståndare Ca 12—Ca 14	13 716	
f) 3 arbetsterapeuter Ce 14—Ca 14	—	
g) 21 vaktkonstaplar Ca 12—Ca 14	16 380	
h) 100 vaktkonstaplar Ce 12—Ca 12	—	
i) 4 ekonomibiträden Ce 7 uppflyttas till vaktfruar Ce 10 (Jönköping, Visby, Halmstad, Hudiksvall)	4 272	
2. Personalförstärkningar m. m.		
a) 2 assistenter i Ce 20 för verkställighetsundersökningar	25 116	
b) Personal för den åter öppnade anstalten i Haparanda (1 överkonstapel Cg 14, 5 vaktkonstaplar Cg 12, 1 vaktfru Cg 10)	60 504	
c) Personal för åtta nya kolonier (8 föreståndare Cg 19, 8 överkonstaplar Cg 14, 32 vaktkonstaplar Cg 12, 8 ekonomibiträden Cg 8)	505 488	
d) 4 sociala kuratorer Ce 17 (Långholmen 2, Örebro, en ny koloni)	45 600	
e) 2 yrkesmästare Ce 16, 2 yrkesmästare Ce 14 (Långholmen)	41 928	
f) 2 yrkesmästare Ce 16, 1 yrkesmästare Ce 14 (Kalmar)	31 848	
g) 1 yrkesmästare Ce 14 (Sörbyn)	10 080	
h) 3 yrkesmästare Ce 14 (grovarbeten)	30 240	
i) 4 biträden för skriv- och kontorsgöromål (Långholmen, Falun, Härlanda, Karlstad)	28 992	
j) Skrivhjälp åt styresmännen vid kolonierna	20 000	
k) Arvoden åt fritidsledare	16 000	
l) Utbildning av personal	45 300	
m) Arvoden till praktikanter vid sinnessjukavdelningarna	6 000	
n) 1 pastor och förste lärare Ca 27 indrages (Härnösand); i stället beräknas särskilda medel för religionsvård (4 000) och för fritidsverksamhet (4 000)		11 524
o) Personal för den nedlagda kolonien Leverstad (1 överkonstapel Ca 13, 2 vaktkonstaplar Cg 12)		26 988
3. Arvoden och särskilda ersättningar.		
Observationsundersökningar	35 000	
Undervisning i skolämnena	1 600	
Yrkesrådgivning	2 700	

	Ökning	Minskning
4. Omräkning.		
Arvode till kroppssjukläkaren å Långholmen	1 902	
Personligt lönetillägg till första vaktfrun vid kvinnoavdelningen å Långholmen		600
Provisoriskt lönetillägg för tjänstgöring på s. k. obekväm arbetstid	260 000	
Ändrad lönegradsplacering för viss fångvårdspersonal enligt beslut av 1952 års riksdag	339 504	
Arvode till föreståndaren vid kolonien Ödevata	3 789	
Rörligt tillägg; avrundning	1 620 001	
	3 174 368	45 168

Motiv.

1. Tjänsteförändringar.

a) Överläkartjänsten vid fångvårdsanstalten å Långholmen har tidigare varit förenad med lärartjänst i rättspsykiatri vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Från och med budgetåret 1949/50 har lärartjänsten omändrats till professur i ämnet. Med hänsyn till den löne- och pensionsreglering för professorer med flera, som beslutats av 1952 års riksdag, bör i stället för den nuvarande anordningen en professorsbefattning uppföras på institutets stat. Då innehavaren av ifrågakvarande professur härigenom företrädesvis blir knuten till institutet och delaktig av universitetslärarnas ferieförmåner och deras gynnsammare villkor vid tjänstledighet för vetenskapligt arbete m. m., blir det nödvändigt, att en tjänst såsom souschef inrättas vid sinnessjukavdelningen. Innehavaren av denna tjänst bör erhålla tjänsteställning såsom förste läkare i Ca 31. I likhet med vad som gäller vid statens sinnessjukhus, bör han erhålla ställföreträdararvode, som numera utgår med 1 320 kronor.

b) I sin år 1951 avgivna petitaskrivelse rörande fångvårdsanstalterna anmälde fångvårdsstyrelsen att den å övergångsstat uppförda tjänsten såsom arbetsledare i Ca 22 disponerats såsom fritidsassistent vid ungdomsanstalten å Skenäs samt hemställde, att befattningen måtte såsom assistent överföras å ordinarie stat. Förslaget härom framlades emellertid ej av Kungl. Maj:t. I anledning av motioner beslöt 1952 års riksdag lämna Kungl. Maj:t bemyndigande att meddela fortsatt förordnande för fritidsassistenten i lämplig icke-ordinarie anställningsform intill utgången av budgetåret 1952/53. På grund av vad sålunda förekommit och då behovet av ifrågakvarande fritidsassistent ytterligare bekräftats, anser styrelsen, att en extra ordinarie assistenttjänst bör för ändamålet beviljas i stället för den å övergångsstat uppförda arbetsledaren, som avgått med pension den 31 augusti 1952. I avvaktn på prövning av assistenternas löneställning synes tjänsten böra placeras i lönegrad Ce 22. Härav föranledd kostnadsökning utgöres av provisoriskt lönetillägg åt assistenten, 780 kronor.

c) Under innevarande budgetår förfogar fångvårdsanstalten i Västerås för arbetsdriften över en assistenttjänst i Ce 22 (skolchef), en yrkesmästartjänst i Ca 14 och 2 vaktkonstapelstjänster. Sedan anstalten ändrat karaktär och blivit säranstalt för unga fångar med yrkesutbildning i bland annat mekaniskt arbete såsom huvuduppgift, måste helt andra krav ställas på den arbetsledande personalens utbildning än som varit nödvändigt så länge klientelet bestått av korttidsfångar, som sysselsatts företrädesvis med kuvertarbete. Personalen bör vara jämställd med ungdomsanstalternas lärarpersonal och föreslås inplacerad i lönegraderna 18, 16 och 14.

d) I gällande personalförteckning för fångvårdsanstalterna finnes å övergångsstat uppförda två uppsyningsmän i Ca 15 och två överkonstaplar i Ca 13. Såsom varande uppförda å övergångsstat blev dessa tjänster undantagna från den av 1952 års riksdag beslutade lönegradsuppflyttningen för motsvarande ordinarie och icke-ordinarie befattningar vid fångvårdsstaten. En av uppsyningsmännen (placerad vid ungdomsanstalten å Skenäs) och en av överkonstaplarna (placerad vid fångvårdsanstalten å Svartsjö) har i den av 1951 års fångvårdsutredning verkställda personalöversynen avsetts för tjänstgöring såsom bevakningsbefäl. Tjänsterna bör därför överföras å ordinarie stat med lönegradsplacering i Ca 16 resp. Ca 14.

e) I proposition 227/1951 framlades förslag om ändrad lönegradsplacering för bl. a. köksföreståndare vid olika statliga sjukhus och anstalter. Fångvårdens köksföreståndare, som vid lönerevisionen år 1946 för viss fångvårdspersonal jämfördes med köksföreståndare vid sinnessjukhusen, medtogs icke i förslaget. Genom den i proposition 107/1952 föreslagna ändrade lönegradsplaceringen för fångvårdens köksföreståndare förbättrades löneläget i viss mån, men det är alltså svårt att rekrytera ifrågakvarande befattningar. Likställigheten mellan köksföreståndare vid sinnessjukhusen och vid fångvårdsanstalterna måste därför återställas. Med hänsyn till de behörighetsföreskrifter som bör gälla för köksföreståndare, bör de nuvarande köksföreståndartjänsterna överföras å övergångsstat.

f) Vid fångvårdsanstalterna finnes sju arbetsterapeuter i Ce 14 och Cg 14. Fem av dessa tjänster innehaves av ordinarie vaktkonstaplar. Då ett dylikt förhållande verkar hindrande i befodringshänseende, bör tills vidare tre av arbetsterapeuttjänsterna överföras å ordinarie stat.

g) 1951 års fångvårdsutredning föreslog efter verkställd översyn av fångvårdsanstalternas personalorganisation (II ht 1952 s. 54 ff.) bl. a., att särskild ersättning motsvarande vikariatsersättning vid förordnande såsom överkonstapel skulle utbetalas till s. k. dagkonstaplar. Tillkomsten av provisoriskt lönetillägg för tjänstgöring å s. k. obekvämt arbetstid har haft till följd, att skillnaden mellan avlöning åt en vaktkonstapel i bevakningstjänst med ersättning för obekvämt arbetstid och ersättning till en vaktkonstapel med tjänstgöring såsom dagkonstapel blivit så ringa, att det ökade ansvaret som dagkonstapel lönemässigt icke anses tillräckligt kompenserat. I avvaktan på att löneställningen för bevakningsbefäl ånyo blir prövad, bör dagkonstapelstjänsterna erhålla tjänsteställning som överkonstaplar.

h) För närvarande finnes 357 ordinarie och 331 icke-ordinarie vaktkonstapelstjänster. Proportionen är helt otillfredsställande. Väntetiden till ordinariekap uppgår till ej mindre än 11 år. Antalet ordinarie tjänster bör därför tills vidare utökas med 100.

i) Ekonomibiträden i Ce 7 är avsedda för tjänstgöring såsom biträden åt köksföreståndare och vaktfruar. Vid fyra slutna anstalter (Jönköping, Visby, Halmstad, Hudiksvall) fullgör emellertid ekonomibiträdena såsom anstalternas enda kvinnliga befattningshavare göromål, som ankommer på vaktfru. Av denna anledning bör befattningarna ändras till vaktfrutjänster.

2. Personalförstärkningar m. m.

a) Vid fångvårdsstaten finnes sedan lång tid tillbaka tre assistenter i Ce 20 utan fast placeringsort. Dessa befattningar har utnyttjats vid anstalter, där arbetskraften behövt förstärkas. Bland annat har ifrågavarande befattningshavare använts som hjälp åt styresmännen vid anstalter, där antalet verkställighetsundersökningar varit så stort att anhopning av undersökningar uppstått. Särskilt för sistnämnda ändamål anser styrelsen nödvändigt att ytterligare två sådana assistenttjänster inrättas. Antalet verkställighetsundersökningar enligt 43 § verkställighetslagen (avseende straff- och fängelsefångar med en strafftid av minst sex månader) uppgick under åren 1950 och 1951 till 1 411 resp. 1 379 och verkställdes vid ett tjugotal olika anstalter.

b) Genom beslut den 31 januari 1947 förordnade Kungl. Maj:t, att fångvårdsanstalten i Haparanda skulle från och med den 1 mars 1947 tills vidare vara stängd. Det ökade fångantalet gör det nödvändigt att ånyo öppna anstalten. Föreståndarbefattningen i Ca 19 vid anstalten finnes fortfarande uppförd i fångvårdsanstalternas personalförteckning. För personal i övrigt erfordras däremot medelsanvisning.

c) I annat sammanhang har styrelsen anmält, att ytterligare ett tiotal kolonier behövde inrättas under kommande budgetår, varvid styrelsen räknat med att vissa av nämnda kolonier kunde förhyras, medan kolonien Ödevata och fem nya kolonier skulle inköpas. Personal finnes till Ödevata liksom till två nya kolonier (II ht 1952 s. 84). I enlighet härmed erfordras personal för ytterligare (10—2) 8 kolonier med vanlig personaluppsättning.

d) Vid fångvårdsanstalterna finnes 15 befattningar såsom sociala kuratorer i Ce 17, avsedda för anstalterna Hall, Håga, Härlanda, Härnösand, Kalmar, Karlstad, Långholmen, Malmö, Mariestad, Norrköping, Nyköping, Skenäs, Uppsala, Växjö och Ystad. Härjämte finns medel beräknade till en kuratorstjänst vid anstalten i Västerås. Ytterligare tjänster är behövliga. Vid anstalten å Långholmen, som under senare år haft en medelbeläggning av cirka 500 intagna, är det helt otillräckligt med allenast en kurator. Styrelsen föreslår f. n. en ökning med ytterligare två kuratorer; sannolikt kommer det att visa sig att, om fångantalet förblir lika högt som nu, ytterligare förstärkning blir erforderlig. Vidare kräves en socialkurator vid

anstalten i Örebro, som även efter år 1945 haft hög beläggning, i medeltal 50—60 intagna. Anstalten har alltså en beläggning, som är den vanliga vid fängelser, där styresmannen har direktörs tjänsteställning. Styresmannen vid Örebroanstalten har emellertid föreståndares tjänsteställning och saknar assistent. Lättnad i arbetsbördan måste åvägbringas genom att han erhåller hjälp i det sociala arbetet bland de intagna. Styrelsen anser vidare angeläget, att ytterligare en fjärde kuratorstjänst får inrättas, närmast avsedd för en planerad koloni med cirka 50 platser.

e) I annat sammanhang har styrelsen äskat medel till om- och tillbyggnad av mekanisk verkstad vid Långholmsanstalten. Vid bifall till framställningen avses verkstaden komma att utbyggas från för närvarande 35 till 50 arbetsplatser. Verkstaden förfogar nu över två arbetsledartjänster, därav en yrkesmästare i Ce 18 och en vaktkonstapel. Detta är otillräckligt. Verkstaden bör redan nu ha minst tre tjänster, och styrelsen föreslår, att en yrkesmästartjänst i Ce 16 får inrättas från och med nästa budgetår. Ytterligare två tjänster erfordras, när en eventuell utbyggnad av verkstaden är avslutad; med hänsyn till byggnadsarbetets omfattning torde tjänsterna emellertid icke bli behövliga under budgetåret 1953/54. — Med anlitande av medel till modernisering av äldre fångvårdsanstalter inredes lokaler för kuvertarbete vid Långholmsanstalten. Kuvertarbetet är i första hand avsett att tillhandahållas såsom cellarbete åt häktade, vilka f. n. är otillräckligt sysselsatta. Kuvertarbetet (inberäknat kuverttryckeri) beräknas komma att sysselsätta omkring 50 intagna. Tre arbetsledare, en i Ce 16 och två i Ce 14, erfordras.

f) Sysselsättningsmöjligheterna vid Kalmaranstalten är för närvarande otillräckliga. I annat sammanhang har föreslagits ombyggnad av anstaltens mekaniska verkstad samt nybyggnad av en verkstadsbarack för sadelmakeri; detta skulle medföra en ökning av anstaltens platsantal från 53 till 65. Tre arbetsledartjänster finnes för närvarande, därav 1 yrkesmästare i Ce 14 och 1 vaktkonstapel för mekaniskt arbete samt 1 vaktkonstapel för sadelmakeri. Med hänsyn till klienteletts beskaffenhet och till de även efter den föreslagna ombyggnaden av anstalten svårövervakade arbetslokalerna föreslår styrelsen, att arbetsledarpersonalen fördubblas och därvid utökas med 1 yrkesmästare i Ce 16 för mekaniskt arbete, 1 yrkesmästare i Ce 16 för sadelmakeri samt 1 yrkesmästare i Ce 14 för diversearbeten.

g) Om jordbruksdriften vid kolonien Sörbyn kompletteras med industriellt arbete och kolonien förses med en snickeriverkstad, vilket föreslagits i annat sammanhang, är avsikten att genom förändring av befintlig reservplatsförläggning till permanent beläggning öka koloniens platsantal från 28 till 38 platser. Detta medför behov av ytterligare 1 arbetsledare. För närvarande finnes för jordbruksdriften två vaktkonstaplar och en överkonstapel. Den sistnämnde har dock i egenskap av föreståndarens ställföreträdare även andra uppgifter än arbetsledning.

h) Vid var och en av anstalterna i Falun, Vänersborg och Karlskrona bedrivs sedan något år skogsarbete eller annat grovarbete, omfattande arbets-

lag om vanligen 10 intagna under ledning av en förman. Den sistnämnde är för närvarande arvodesanställd och avlönas från specialstaten för jordbruksdriften. Grovarbetet tillkom under en tid av överbeläggning och dålig arbetstillgång och var ursprungligen avsett som ett provisorium. Det har emellertid slagit väl ut och bör bibehållas för nämnda anstalter vid sidan av innearbetet. En yrkesmästartjänst föreslås bli inrättad för ändamålet vid var och en av ifrågavarande anstalter.

i) Vid fångvårdsanstalterna finnes 44 ordinarie och icke-ordinarie biträden för skriv- och kontorsgöromål. Framställningar har gjorts från styresmännen vid flera anstalter om biträdeshjälp. De anstalter, varom nu närmast är fråga, är anstalterna å Långholmen, i Falun, å Härlanda och i Karlstad. På Långholmen har till följd av den höga beläggningen arbetsbelastningen å kamrerarekontoret ökat avsevärt utan motsvarande personalförstärkning. Vid anstalten i Falun, till vilken kolonierna Sandsjön och Älgerberget är anslutna, behövs skrivhjälp åt direktören. Vid anstalterna å Härlanda och i Karlstad är särskilt redogörarens arbete betungande. Vid Härlandaanstalten, som under senaste året haft i medeltal 200 intagna, är assistenten-redogöraren i behov av ytterligare hjälp å expeditionen liksom fallet är med assistenten-redogöraren vid anstalten i Karlstad. Den sistnämnde har att svara för räkenskaperna icke blott vid den egna anstalten utan jämväl vid tre underlydande kolonier.

j) Personalorganisationen vid kolonierna har planerats för ett antal av högst 30 intagna. Under vinterhalvåret med dess stegrade fångantal måste flertalet kolonier mottaga upp till 40—60 intagna. Då styresmannen ensam handhar det expeditionella arbetet, blir hans arbetsbörda orimligt stor. Han bör därför erhålla skrivhjälp under överbeläggningsperioder. Styrelsen uppstår för ändamålet ett belopp av 20 000 kronor.

k) 1951 års fångvårdsutrednings förslag om fritidsverksamhetens förbättrande innefattade bl. a., att ett årligt belopp av 120 000 kronor skulle anvisas dels för anställande mot arvode av fem fritidsledare vid vissa anstalter, dels ock för studiecirklar, föreläsningar, musik, hobbyverksamhet och föreningsmässig aktivitet. I yttrande över utredningens förslag anförde fångvårdsstyrelsen, att nämnda belopp borde höjas med 10 000 kronor för att möjliggöra en utbyggnad av fritidsverksamheten jämväl vid ungdomsanstalter och säkerhetsanstalter. I 1952 års statsverksproposition (II ht s. 80) ansågs emellertid det begärda beloppet böra begränsas till 106 000 kronor, varav 36 000 kronor upptagits under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag och 70 000 kronor under fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag. I överensstämmelse med sitt yttrande över fångvårdsutredningens förslag anser styrelsen, att medlen till förbättrad fritidssysselsättning bör för 1953/54 höjas dels med belopp motsvarande den i statsverkspropositionen gjorda nedsättningen av utredningens förslag, 14 000 kronor, dels ock med 10 000 kronor för verksamhet vid ungdomsanstalter och säkerhetsanstalter. Med hänsyn till indexhöjningarna år 1952 bör anvisas ytterligare 5 000 kronor för höjning av fritidsledarnas arvoden. Med anledning av fångantalets ök-

ning och därav föranledd utbyggnad av koloniväsendet erfordras emellertid medel för att ordna fritiden på ett tillfredsställande sätt jämväl vid kolonierna. Styrelsen beräknar för detta ändamål 10 000 kronor. Sammanlagt skulle anslaget således höjas med 39 000 kronor. Härav bör förslagsvis 16 000 kronor läggas å fångvårdsanstalternas avlöningsanslag, icke-ordinarieposten, och resten 23 000 kronor å fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag, posten till undervisning och fritidssysselsättning.

l) Styrelsen framför ånyo samma förslag till personalutbildning, som framlades i styrelsens yttrande över 1951 års fångvårdsutrednings förslag i ämnet (II ht 1952 s. 61 ff.). Därjämte äskas medel för förverkligandet av ett internordiskt personalutbyte, varom Nordiske Fængselsfunktionærers Union gjort framställning.

m) Vid statens sinnessjukhus utgår arvoden till personer, företrädesvis blivande socialarbetare, som för sin utbildning deltagit i arbetet vid sjukhusen. Samma förmån bör tillkomma personer som praktiserat vid fångvårdens sinnessjukavdelningar.

n) Befattningen såsom pastor och förste lärare vid anstalten i Härnösand, som blivit vakant genom innehavarens bortgång, bör indragas. Därvid bör medelsanvisningen för religionsvård ökas med 4 000 kronor. Detta belopp har beräknats med utgångspunkt från att medelsanvisningen till arvoden åt predikanter ökades med 3 960 kronor, när pastorsbefattningarna i A 24 (Ca 27) vid anstalterna i Växjö och Härlanda indrogs åren 1944 (II ht 1944 s. 88, 102) och 1946 (prop. 225/1946 s. 85, 92). — 1952 års riksdag anvisade ökade medel för fritidsverksamhet vid fångvårdsanstalterna i samband med genomförande av ett normaldagschema. Riksdagens beslut grundade sig på ett av 1951 års fångvårdsutredning avgivet betänkande. I sina beräkningar av medelsbehovet hade utredningen utgått från bl. a. att den heltidsanställda pastorn vid anstalten i Härnösand skulle leda fritidsverksamheten vid sin anstalt. Om befattningen indrages kräves att medelsanvisningen för arvoden åt fritidsledare höjes. Styrelsen beräknar det ökade medelsbehovet i denna del till 4 000 kronor för år.

o) 1944 års riksdag anvisade medel till avlöande av en överkonstapel i Ex 8 (Cg 14) och två vaktkonstaplar i Ex 6 (Cg 12) vid kolonien Leverstad (II ht 1944 s. 98 f.). Kolonien har upphört den 14 mars 1952. I stället för en överkonstapelstjänst i Cg 14 indrages en vakant överkonstapelstjänst i Ca 13 å övergångsstat. Sistnämnda tjänst överflyttades år 1948 från statens uppfostringsanstalt å Bona till fångvårdsstaten (prop. 220/1948 s. 33 f.).

3. Arvoden och särskilda ersättningar.

I petita till 1952 års riksdag hemställde fångvårdsstyrelsen, att ersättningen för observationsundersökningar måtte höjas från 30 kronor till 60 kronor per undersökning. Kungl. Maj:t fann sig emellertid icke kunna föreslå ökning av arvodet med mer än 5 kronor till 35 kronor, vilket ock blev riksdagens beslut. Samtidigt beslöt riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag (II ht s. 38), att läkare, som förordnats att avgiva läkarintyg enligt 4 § 1939 års lag

om särskild förundersökning i brottmål, skulle för intyget jämte föregående undersökning uppbära ett från 30 kronor till 75 kronor förhöjt arvode. Arvodet för observationsundersökning har intill den 1 juli 1952 varit detsamma, som för den s. k. summariska läkarundersökningen. Enligt styrelsens mening borde storleken av dessa arvoden jämväl i fortsättningen vara densamma. Då styrelsen emellertid icke för närvarande vill gå utöver sitt förut angivna förslag hemställas, att ersättningen höjes till 60 kronor per undersökning. Detta skulle innebära, att posten till observationsundersökningar, å gällande stat upptagen med 49 000 kronor, skulle höjas med 35 000 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har ett belopp av 8 000 kronor beräknats till bl. a. ersättning för undervisning i skolämnen, för utbildning i hantverk, industriella yrken och jordbruk samt för handledning i gymnastik och idrott, företrädesvis vid ungdomsanstalter. Beloppet, som utgått oförändrat sedan 1948, disponeras huvudsakligen till arvoden åt utomstående lärare för undervisning i angivna ämnen. Med hänsyn till penningvärdets fall hemställer styrelsen, att beloppet ökas med 20 procent, eller med 1 600 kronor till 9 600 kronor.

Under arvodesposten finnes vidare upptagen en post till ersättning för yrkesrådgivning åt ungdomsfängelse å dömda personer å högst 8 000 kronor. Beloppet disponeras till ersättning åt psykotekniska institutet vid Stockholms högskola för anlagsundersökningar av ungdomsfängelse å dömda personer, medan de är intagna å mottagningsavdelningen i Nyköping. Det anvisade beloppet räcker till undersökning av endast något mer än hälften av dem, som å dömes ungdomsfängelse. Ersättningen till institutet har senast beräknats efter 90 kronor per undersökt elev. Från och med den 1 maj 1952 har institutet höjt avgiften till 120 kronor per elev eller med 33 procent. För att ej antalet undersökta efter höjningen av ersättningen skall behöva inskränkas, bör det anvisade beloppet, 8 000 kronor, höjas med 33 procent eller med 2 640 kronor, avrundat 2 700 kronor. Med hänsyn till att granskningen av ungdomsanstalternas organisation ännu ej är slutförd, anser sig styrelsen icke f. n. böra föreslå någon ändring i grunderna för postens disponerande.

4. Omräkning.

Kungl. Maj:t har genom brev den 4 april 1952 föreskrivit, att arvodet till kroppssjukläraren vid fångvårdsanstalten å Långholmen skall, räknat från och med den 1 januari 1952 tills vidare, höjas från 14 730 till 16 632 kronor för år.

Första vaktfrun vid fångvårdsanstalten å Långholmen Hedvig Gustafsson tillerkändes av 1948 års riksdag personligt lönetillägg om 600 kronor för år (prop. 220/1948 s. 30). Hon har numera avgått med pension.

Antalet tjänstgöringstimmar å s. k. obekvämlig arbetstid, för vilka ersättning utgår enligt SFS nr 68/1952, utgör cirka 650 000 för den personalorganisation, som efter den av 1951 års fångvårdsutredning verkställda översynen godkänts av 1952 års riksdag.

1952 års riksdag har beslutat ändrad lönegradsplacering för följande befattningshavare vid fångvårdsanstalterna: uppsyningsmän, yrkesmästare, arbetsterapeuter, överkonstaplar, första vaktfruar, vaktkonstaplar, vaktfruar, köksföreståndare, reparatörer, bilförare och eldare (prop. 107/1952).

Föreståndaren vid kolonien Ödevata äger åtnjuta arvode motsvarande de löneförmåner befattningshavaren åtnjutit under tidigare anställning hos Kalmar läns landsting. Medelsanvisningen justeras med hänsyn till 1951 och 1952 års löne regleringar.

Y t t r a n d e.

Statskontoret. Med hänsyn till den ståndpunkt 1952 års riksdag intagit till frågan rörande fritidsverksamheten vid Skenäsanstalten, motsätter sig statskontoret icke, att medel beräknas för en assistent vid anstalten i stället för den å övergångsstat uppförde arbetsledaren, som numera pensionerats. Assistenttjänsten synes tills vidare böra upptagas i Cg 20. Frågan om löneställningen för arbetsledarpersonalen vid Västeråsanstalten torde böra hänskjutas till tjänsteförteckningskommittén. Statskontoret kan icke tillstyrka, att lönegradsplaceringen för köksföreståndarna, som efter förslag av tjänsteförteckningskommittén fastställdes vid 1952 års riksdag, ånyo upptages till prövning. I vart fall bör en eventuell löne reglering föregås av en närmare utredning rörande behörighetsvillkoren för nämnda personal. Nuvarande relation mellan ordinarie och icke-ordinarie vaktkonstapelstjänster förefaller statskontoret icke helt tillfredsställande; ytterligare ett 50-tal tjänster bör överföras på ordinarie stat. Enligt statskontorets mening föreligger icke tillräckliga skäl att giva de s. k. dagkonstaplarna tjänsteställning som överkonstaplar, varför yrkandet härom avstyrkes.

Statskontoret har av den föreliggande utredningen icke blivit övertygat om behovet att utöka antalet assistenter i Ce 20 utan fast placeringsort och avstyrker därför förslaget att anställa ytterligare två sådana assistenter för verkställighetsundersökningar. Vad fångvårdsstyrelsen föreslagit i fråga om personal vid den åter öppnade anstalten i Haparanda och vid åtta nya kolonier har i huvudsak icke givit statskontoret anledning till erinran. Vaktfrutjänsten vid fångvårdsanstalten i Haparanda synes emellertid böra utbytas mot en tjänst som ekonomibiträde. Behovet av personal till kolonierna lärer vidare bli beroende av den ståndpunkt, statsmakterna kommer att intaga till fångvårdsstyrelsens framställning om anslag för inköp av kolonier. Enär 1951 års fångvårdsutredning i sitt betänkande angående räjongplan för fångvården icke förordat förstärkning av kuratorspersonalen med mer än en befattningshavare (Långholmen), torde anledning ej föreligga att medgiva större utökning av denna personalkategori. Förslaget om utökning av arbetsledarpersonalen vid vissa anstalter, vilket överensstämmer med vad fångvårdsutredningen förordat, torde bli beroende av statsmakternas beslut rörande räjongplanen samt i vilken utsträckning medel anses böra anvisas för byggnadsändamål inom fångvården. Frågan om inrättande av yrkesmästartjänster i stället för från specialstaten för jord-

bruksändamål avlönade förmän bör övervägas i samband med prövningen av anställningsutredningens betänkande. Statskontoret kan ej tillstyrka utökning av biträdespersonalen vid de slutna fångvårdsanstalterna utöver vad fångvårdsutredningen i detta avseende föreslagit. Däremot vill ämbetsverket ej motsätta sig, att särskilda medel anvisas för tillfällig skrivhjälp åt föreståndare för kolonier vid särskilt hög beläggning. För ändamålet synes böra beräknas högst 15 000 kronor. Statskontoret kan i nuvarande läge icke tillstyrka större uppräknig av de vid 1952 års riksdag anvisade medlen för fritidssysselsättning än som kan motiveras av det ökade antalet intagna vid anstalterna. Yrkandet om förhöjning av fritidsledarnas arvoden avstyrkes. Icke heller kan statskontoret förorda en utbyggnad av utbildningsverksamheten för fångvårdspersonalen. De av styrelsen beräknade föreläsningrarvoden är tilltagna i överkant. Då ersättningen för observationsundersökningar fastställdes så sent som vid 1952 års riksdag, avstyrkes framställningen om höjning av dessa arvoden. Däremot vill statskontoret icke motsätta sig en viss höjning av ersättningarna för undervisning i skolämnen m. m. förslagsvis med tio procent.

Departementschefen.

Inledningsvis vill jag i korta drag erinra om det utrednings- och nydningsarbete på fångvårdens område som bedrivits sedan 1950 års riksdag i huvudsak godkänt av mig uppdragna riktlinjer för fångvårdens framtida organisation (riksd. skr. 300; statsutsk. utl. 164 s. 12; prop. 131 s. 2). Enligt 1950 års plan skulle detta arbete följa två linjer, den ena syftande till en planering på längre sikt och den andra till en korttidsplanering. Den förra planeringen skulle avse ett successivt förnyande i tre etapper av det föräldrade anstaltsbeståndet, varvid i första hand skulle upptagas behandlings- och anstaltsfrågorna för det yngre fångvårdsklientelet, därefter abnormklientelet samt slutligen det klientel, som icke behöver specialbehandling. Korttidsplaneringen åter skulle innefatta reformer som kunde genomföras snabbt och med utnyttjande av befintliga resurser i fråga om anstalter m. m.

Vad först beträffar långtidsplaneringen må erinras därom, att riksdagen för budgetåren 1951/52 och 1952/53 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisat anslag för påbörjandet av byggnadsarbeten för en ny anstalt för svårbehandlade inom ungdomsfängelseklientelet. I årets statsverksproposition (bil. 23: kapitalbudgeten s. 6) har Kungl. Maj:ts föreslagit att återstående, för anstaltens färdigställande behövlige medel måtte anvisas för nästa budgetår. Den nya anstalten, Roxtuna, uppföres för närvarande av byggnadsstyrelsen och torde kunna bli färdig att tagas i bruk på hösten 1954. En mindre anstalt av kolonityp, Hildero, har även iordningställt under de senaste åren för lättbehandlat ungdomsfängelseklientel. Ytterligare åtgärder som erfordras inom den första etappen torde få anstå till dess att strafflagberedningens väntade förslag om en reform av behandlingen av unga lagöverträdare blivit avlämnat och prövat ur bland annat organisatoriska synpunkter.

För långtidsplaneringens andra etapp har jag sommaren 1952 tillsatt en särskild utredning, säkerhetsanstaltsutredningen, som mot slutet av innevarande år väntas skola avlämna sitt förslag om slutet och öppen anstaltsvård av förvarings- och interneringsklientelet. Samtidigt beräknas strafflagberedningen, vars arbete samordnas med säkerhetsanstaltsutredningens, komma att avgiva förslag till ändring av lagstiftningen angående förvaring och internering.

Med tillkomsten av de nya anstalterna för ungdomsfängelse- och abnormklientelet kommer ett flertal äldre fångvårdsanstalter att bli lediga för annat fångvårdsändamål. Det blir då möjligt att efter hand utmönstra de äldsta och mest olämpliga anstalterna för det ordinära, till vanligt frihetsstraff dömda klientelet. En fråga som därvid anmäler sig gäller ersättningsbygge för anstalten på Långholmen. Likaså måste spørsmålet om häktades förvaring upptagas till behandling. Nu berörda frågor hör hemma i långtidsplaneringens tredje etapp.

För korttidsplaneringen tillkallade jag, efter vissa förberedande utredningar inom justitiedepartementet, i mars 1951 särskilda sakkunniga. Dessa, som antog benämningen 1951 års fångvårdsutredning, avgav samma år fem förslag, nämligen 1) angående införande av fastare regler för det dagliga livet på fångvårdsanstalter, avsedda för ordinärt fångklientel (normaldagschema), 2) angående utvidgning av fritidsverksamheten vid samma anstalter m. m., 3) angående personalbehovet, 4) angående personalutbildningen och 5) angående säranstalter för unga fångar. Samtliga dessa förslag blev i huvudsak av Kungl. Maj:t godtagna såsom grundval för anslagsframställningar i 1952 års statsverksproposition.

Till följd av de beslut som i anslutning därtill fattades vid förra årets riksdag har betydande förbättringar i de angivna hänseendena inträtt för fångvårdens del. Normaldagschemat och den utökade fritidsverksamheten ävensom inrättande av specialavdelningar för svårdisciplinerade och störande fångar — sådana avdelningar har kommit till stånd på Långholmen och i Härnösand samt skall inredas även på Härlanda och i Malmö — har åstadkommit avsevärt lugnare förhållanden på anstalterna och förbättrat möjligheterna att bemästra de svårigheter, som uppstått genom den starka överbeläggningen av flertalet anstalter. Personalutbildningen har påbörjats efter de nya linjerna, men det ligger i sakens natur, att vårdmässiga förbättringar icke kan framkomma härav förrän efter åtskillig tid. Den säranstalt för straff- och fängelsefångar, som anordnats i Västerås, är avsedd för vård av det yngre ordinära fångvårdsklientelet.

Mycket återstår emellertid att göra, innan fångvården når en tillfredsställande nivå. Det gäller, såsom fångvårdsstyrelsen i ett yttrande påpekat, främst att skapa ett tillräckligt antal nya anstaltsplatser, men av stor betydelse är också att administrationen av fångvården och metoderna inom densamma förbättras. I sitt den 15 juli 1952 avgivna slutbetänkande, för vilket redogjorts i det föregående och i propositionen nr 143, har 1951 års fång-

vårdsutredning dragit upp vissa riktlinjer för huru dylika förbättringar skulle kunna vinnas på såväl det administrativa som det behandlingsmässiga planet. Såsom jag inledningsvis anförde (s. 3) har jag i huvudsakliga delar i princip anslutit mig till vad fångvårdsutredningen därvid förordat samt framlagt förslag till de ändringar i gällande straffverkställighetslag, som erfordras för genomförandet av den nya ordningen. Med hänsyn till de ändringar i organisatoriskt hänseende m. m. som beträffande ungdoms- och säkerhetsanstalterna kan bli följden av det arbete, som för närvarande bedrivs inom strafflagberedningen angående ungdomsbehandlingen och inom säkerhetsanstaltsutredningen angående abnormklienteletets behandlingsfrågor, lämnas nämnda anstalter i detta sammanhang tills vidare å sido. Vad angår övriga, för ordinärt fångklientel avsedda anstalter är det emellertid angeläget att den planerade omorganisationen sättes i verket med ingången av nästa budgetår.

Bortsett från kvinnoanstalterna i Växjö bör de anstalter, varom nu är fråga, uppdelas på fyra anstaltsgrupper med följande indelning (centralanstalten nämnes först):

Norra anstaltsgruppen: Härnösand, Falun, Gävle, Hudiksvall, Östersund, Umeå, Luleå, Haparanda, Sandsjön, Älgberget, Sörbyn.

Östra anstaltsgruppen: Långholmen, Svartsjö (med Kungsgården), Örebro, Visby, Bogesund, Gustafsström, Halmsjön, Åby.

Västra anstaltsgruppen: Härlanda, Vänersborg, Mariestad (med Lockerud och Rödjan), Jönköping, Måshult, Smälteryd, Ollestad.

Södra anstaltsgruppen: Malmö, Kristianstad, Karlskrona, Halmstad, Singeshult, Skogsgård, Tygelsjö, Ödevata.

Varje anstaltsgrupp kommer att omfatta 400—500 platser med undantag för den östra gruppen, som måste erhålla det dubbla antalet platser, en olägenhet som kan rättas till först sedan anstalten på Långholmen nedlagts och ersatts med andra anstalter. Kungl. Maj:t bör emellertid vara oförhindrad att företaga de jämkningar i fördelningen av anstalterna på de fyra grupperna som kan visa sig ändamålsenliga. Vid tillkomsten av nya anstalter bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om deras inplacering i anstaltsgrupp.

Ett genomförande av den planerade omorganisationen innebär en ganska genomgripande förändring beträffande fångvårdsanstalternas personalsammansättning. Sålunda erfordras dels vissa tjänsteförändringar, dels ock viss utökning av antalet befattningar. I dessa delar finner jag mig i huvudsak kunna ansluta mig till vad fångvårdsutredningen föreslagit. Sålunda skall centralanstaltens styresman tillika vara chef för anstaltsgruppen med de arbetsuppgifter jag förut nämnt. Han bör erhålla tjänstebenämningen fångvårdsdirektör (jfr beträffande denna och övriga nya befattningar prop. nr 165). Fångvårdsdirektörerna ersätter alltså de nuvarande direktörerna vid centralanstalterna. På grund av den ansenliga utökningen av deras arbetsbörda har fångvårdsutredningen föreslagit, att de skall erhålla souschefer, benämnda anstaltsdirektörer. Även jag finner givet, att fångvårds-

direktören måste erhålla en administrativt välkvalificerad kraft vid sin sida som övertager vissa uppgifter och i övrigt är ställföreträdare för fångvårdsdirektören, när denne icke är tillstädes på anstalten. Dessa för såväl centralanstaltens som hela anstaltsgruppens behov avsedda souschefer bör benämnas fångvårdsinspektörer. Vid anstalten på Långholmen behövs på grund av östra anstaltsgruppens storlek därjämte en biträdande fångvårdsinspektör.

Fångvårdsutredningens förslag om inrättande av nya befattningar såsom råjongpsykiater är sakligt befogat och skulle innebära en välbehövlig upprustning av fångvården. Såsom framgår av vad jag anfört vid min anmälan av propositionen nr 143 torde det dock med rådande brist på psykiatriskt utbildade läkare med överläkarkompetens tills vidare icke vara möjligt att få dessa tjänster besatta. Större utsikter synes däremot finnas att till centralanstaltens psykiatriska avdelningar knyta yngre läkare, för vilka mindre stränga kompetenskrav upprätthålles. Genom tillkomsten av sådana läkare synes i vart fall överläkarna vid nämnda avdelningar i Härnösand och Malmö samt å Härlanda kunna beredas möjligheter att fullgöra åtminstone de viktigaste av den rådgivande psykiaterns uppgifter. Jag föreslår därför att tre befattningar som läkare i Ce 29 inrättas vid nämnda anstalter. Vid anstalten på Långholmen föreligger däremot särskilda förhållanden. Den östra anstaltsgruppen, för vilken Långholmen är centralanstalt, är såsom förut nämnts avsevärt större än de övriga. Vidare är överläkaren vid anstaltens psykiatriska avdelning tillika professor i rättspsykiatri vid karolinska institutet. Man kan därför icke räkna med att denne överläkare skall kunna ens i någon mån fungera som rådgivande psykiater för anstaltsgruppen. Jag föreslår på grund härav, att vid Långholmen inrättas en ny förste läkarbefattning i Ce 31, samt att en av förste läkarna vid denna avdelning tillerkännes särskilt s. k. ställföreträdararvode å 1 440 kronor. På denne bör ankomma att med självständigt ansvar fullgöra den rådgivande psykiaterns uppgifter.

Den föreslagna förändringen beträffande assistenttjänsterna innebär, att nuvarande befattningar som lärarassistent utgår och ersättes med fångvårdsassistenter. Vid Långholmen utbytes även en tjänst som expeditiönsassistent mot en befattning som fångvårdsassistent, varjämte med hänsyn till anstaltens storlek ännu en befattning av sistnämnda slag tillkommer. Nämnda förändringar blir möjliga genom de administrativa omläggningar som i övrigt vidtages.

I detta sammanhang vill jag med några ord beröra frågan om den vårdadministrativa personalens rekrytering vid anstalter för ordinärt manligt fångförvar. Vid centralanstalterna bör befodringsvägen gå från fångvårdsassistenttjänst till befattning som fångvårdsinspektör och slutligen fångvårdsdirektör. Möjligheter bör ock finnas att befodra skyddsassistenter och skyddskonsulenter till fångvårdsinspektörer resp. fångvårdsdirektörer. Tjänsterna som styresman vid andra anstalter än centralanstalterna torde i all-

mänhet lämpa sig för befattningshavarna inom tillsynstjänsten som befordringstjänster.

Vad beträffar fångvårdsanstalternas organisation i kameralt hänseende har i olika sammanhang påtalats de svagheter som ligger däri, att för vårdadministrativt arbete lämpade befattningshavare ofta för sin karriär nödgas övergå till redogörartjänster, för vilka de icke passar, medan å andra sidan skickliga kameralister av samma orsaker måste befordras inom vårdadministrationen, där de kanske saknar förutsättningar att göra goda insatser. Fångvårdsutredningens förslag innebär en god lösning även på denna punkt samtidigt som det syftar till en behövlig upprustning av den kamerala organisationen. Jag tillstyrker därför förslaget att det kamerala arbetet inom varje anstaltsgrupp sammanföres till en kassaförvaltning vid centralanstalten under ledning av en kamrerare. Vid de större anstalterna inom gruppen bör vid sidan härav, på sätt utredningen föreslagit, finnas särskilda biträden för handhavandet av ekonomiska specialredovisningar. För att vinna önskvärd rationalisering av arbetsförhållandena på detta område även inom fångvårdsstyrelsen synes mig emellertid angeläget att i detta sammanhang också den kassacentralisering till styrelsen, som för närvarande förekommer beträffande vissa säkerhets- och ungdomsanstalter, bringas att upphöra. Jag förordar därför att kassarörelsen för säkerhetsanstalterna i Kalmar och Västervik tills vidare överflyttas från styrelsen till kamrerarkontoret vid anstalten på Hall. Med hänsyn därtill att ungdomsanstalten i Ystad förfogar över en assistent med huvudsakligen kamerala arbetsuppgifter bör denna anstalt med tillhörande koloni, Hildero, lämpligen göras till självständig kassaanstalt. Slutligen bör ungdomsanstalten i Nyköping kassaanslutas till endera av ungdomsanstalterna i Uppsala eller å Skenäs. Storleken av den biträdespersonal, som är behövlig efter en dylik omläggning av det kamerala arbetet, är såsom utredningen och statens organisationsnämnd framhållit svår att på förhand bedöma. Man torde dock i avvaktan på närmare erfarenheter kunna utgå från vad fångvårdsutredningen i denna del föreslagit. Viss jämkning är emellertid påkallad för Långholmens del. Vid sin bedömning av biträdesbehovet har nämligen utredningen förutsatt, att anstaltens nu på fyra byggnader uppdelade expeditioner skulle vara sammanförda i en gemensam ny byggnad, varigenom vissa dubbelredovisningar skulle kunna undvikas. Då en dylik centralisering av expeditionslokalerna icke torde kunna genomföras under nästa budgetår blir det nödvändigt att i stället räkna med viss förstärkning tills vidare av biträdespersonalen. För sådan extra hjälp beräknar jag ett belopp av 12 000 kronor. Genom att helt befria fångvårdsstyrelsen från göromål med kassaanslutna anstalter bör man kunna reducera styrelsens kamerala personal med två biträden för skriv- och kontorsgöromål. I gengäld skulle personalen vid anstalten å Hall behöva utökas med ett dylikt biträde, vilket medför en höjning av förevarande anslag med 7 248 kronor.

Då utredningens förslag om inrättande av en ingenjörsbefattning vid var och en av de fyra centralanstalterna för manligt fångklientel synes innebära

en betydelsefull och rationell åtgärd med avseende å fångvårdens arbetsdrift, tillstyrker jag förslaget i denna del. Ifrågavarande befattningshavare föreslås skola erhålla tjänstebenämningen ingenjör.

Till frågan om indragning av befintliga tjänster såsom förste pastor och överlärare och såsom pastor och förste lärare är jag icke nu beredd att taga ställning. Jag vill erinra om det beslut som vid 1952 års riksdag fattades angående indragning av predikanttjänsterna vid de mindre fångvårdsanstalterna till förmån för ett system som innebär samverkan mellan statskyrka och frikyrkliga organisationer i anstaltens gudstjänstliv. Nämnda system tillämpas av fångvårdsstyrelsen på försök även vid vissa större anstalter. Närmare erfarenheter härav torde böra avvaktas. Den vakanta befattningen såsom pastor och förste lärare vid anstalten i Härnösand bör således icke nu avföras från fångvårdsanstaltens personalförteckning. Jag förordar däremot att befattningen tills vidare icke må uppehållas. I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag bör i stället för lön å nämnda befattning beräknas ytterligare medel till religionsvård och fritidsledare. Härtill återkommer jag i det följande.

Beträffande lönegradsplaceringen av de befattningar för administrativ personal inom de fyra anstaltsgrupperna för manligt klientel, som jag i det föregående förordat, samt vid kvinnoanstalterna i Växjö har civilministern i proposition nr 165 framlagt förslag. Med beaktande av vad därvid anförts innebär ett genomförande av den av mig föreslagna omorganisationen följande personalförändringar. Fångvårdsanstaltens personalorganisation utökas med följande befattningar:

1 fångvårdsdirektör Ca 34	6 föreståndare Ca 23
3 fångvårdsdirektörer Ca 32	7 fångvårdsassistenter Ce 23
1 förste läkare Ce 31	1 bokhållare Ca 21
4 fångvårdsinspektörer Ca 29	22 föreståndare Ca, Ce el. Cg 21
2 anstaltsdirektörer Ca 29	1 social kurator Ce 19
3 läkare Ce 29	4 kansliskrivare Ca el. Ce 15
1 biträdande fångvårdsinspektör Ca 27	3 kontorister Ca 13
3 kamrerare Ca 25	7 kanslibiträden Ce 11
4 ingenjörer Ce 25	6 biträden för skriv- och kontors- göromål
1 arbetsassistent Ca 23	
1 assistent Ca 23	81

Samtidigt utgår följande befattningar:

1 direktör Ca 31	8 assistenter Ca 20
4 direktörer Ca 29	5 föreståndare Ca 20
5 direktörer Ca el. Ce 27	19 föreståndare Ca, Ce el. Gg 19
1 arbetsassistent Ca 24	5 överkonstaplar Ca 14
2 assistenter Ca 23	6 vaktkonstaplar Cg 12
7 assistenter Ca el. Ce 22	

Skillnaden i lönekostnader för de 81 tillkommande och 63 utgående tjänsterna uppgår till (1 217 304—904 380) 312 924 kronor. Anslaget behöver emellertid icke uppräknas med hela sistnämnda belopp, utan beloppet kan till följd av den föreslagna omorganisationen minskas med i runt tal 42 000 kronor, som utgår för verkställighetsundersökningar av här avsett klientel, samt med 2 500 kronor, avseende arvoden åt vissa styresmän för bestyr med kolonier. Av ojämförligt mycket större betydelse är dock den besparing som beräknas uppstå genom åsyftad begränsning av fångtransporterna. Utbetalning av övertidsersättningar med anledning av sådana transporter medför för närvarande anslagsöverskridande med cirka 250 000 kronor. Med den av mig föreslagna nya ordningen för anstaltsplaceringar beräknas nämnda belopp sannolikt kunna reduceras till hälften. En besparing av i det närmaste samma storlek torde kunna vinnas under omkostnadsanslagets post till fångtransporter.

Vid genomförande av den av mig föreslagna personalorganisationen synes möjligt att indraga en av tre förefintliga assistenter i Ce 20 utan fast placeringsort. Med hänsyn till vad fångvårdsstyrelsen anfört angående behovet av assistent vid Hågaanstalten (s 7) anser jag dock, att nysssberörda befattning bör bibehållas för att — i avvaktan på säkerhetsanstaltsutredningens organisationsförslag rörande abnormvårdsanstalterna inom fångvården — täcka nämnda behov.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit kan även viss minskning ske av fångvårdsstyrelsens personal, varjämte ämbetsverkets chef och ledamöter samt övriga befattningshavare i ledande ställning genom bortfall av rutinärenden beredes större möjligheter än tidigare att ägna sig åt de mera betydelsefulla ärendena. En slutgiltig prövning av vilken personalbesparing som sålunda kan genomföras hos styrelsen är ej möjlig att nu verkställa utan synes kunna komma till stånd först sedan erfarenheter vunnits av den nya anstaltsorganisationen. Den särskilda organisationsavdelning, vilken i enlighet med utredningens förslag bör tillkomma för att efter hand under budgetåret 1953/54 organisera anstaltsgrupperna, bör emellertid ha sin uppmärksamhet riktad på frågan och föreslå de inskränkningar som successivt blir möjliga. Vid min anmälan i årets statsverksproposition (II ht s. 44) av fångvårdsstyrelsens avlöningsanslag uttalade jag min avsikt att i samband med framläggandet av förevarande proposition återkomma till frågan i vad mån ytterligare arbetskraft bör för budgetåret 1953/54 tillföras styrelsen. Med hänsyn till vad i det föregående anförts och med beaktande jämväl av vad statsutskottet vid årets riksdag uttalat (utlåt. nr 2 s. 24) om viss avlastning för fångvårdsstyrelsen genom den sedermera beslutade förstärkningen av internerings- och ungdomsfängelnsnämndernas kansli, synes för nästa budgetår någon ny personal icke behöva tillföras styrelsen.

Härefter övergår jag till att behandla fångvårdsstyrelsens anslagsäskanden m. m.

Vad först angår förslaget att från fångvårdsanstalternas personalförteck-

ning avföra nuvarande befattning såsom överläkare vid sinnessjukavdelningen på Långholmen och att i stället upptaga en professur i rättspsykiatri på karolinska institutets stat får jag erinra därom, att en sådan överflyttning redan föreslagits i årets statsverksproposition (VIII ht s. 145). Då ifrågavarande professor alltjämt kommer att vara överläkare vid nämnda sinnessjukavdelning bör såsom arvode härför under förevarande anslag beräknas ett belopp av 1 500 kronor, motsvarande vad andra medicine professorer vid karolinska institutet äger uppbära i överläkararvode. Styrelsens framställning om inrättande i samband härmed av en förste läkartjänst för undersökningsverksamheten vid sinnessjukavdelningen på Långholmen kan jag icke biträda. Såsom framgår av det förut anförda har jag däremot i samband med förslag om anstalternas uppdelning i grupper förordat, att en förste läkarbefattning inrättas på Långholmen för en rådgivande psykiater för östra anstaltsgruppen.

I avvaktan på kommande organisation av ungdomsanstalterna kan jag icke tillstyrka, att den å övergångsstat uppförda, vid Skenäsanstalten disponerade tjänsten såsom arbetsledare efter innehavarens numera inträffade avgång utbytes mot en extra ordinarie assistenttjänst. Däremot bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att med avförande av förstnämnda tjänst från personalförteckningen meddela förordnande tills vidare för en extra assistent (jfr statsutsk. utlåt. nr 2/1952 s. 39).

Styrelsens framställning om höjd lönegradsplacering för arbetsledare vid anstalten i Västerås biträder jag såtillvida, att jag förordar uppflyttning av 1 yrkesmästartjänst från Ca 14 till Ca 18 samt av 2 vaktkonstapelstjänster från Ce 12 till Ce 14.

På de av styrelsen anförda skälen tillstyrker jag förslaget att till ordinarie stat såsom uppsyningsman i Ca 16 och överkonstapel i Ca 14 överföra å övergångsstat nu upptagna befattningar för en uppsyningsman i Ca 15 resp. en överkonstapel i Ca 13.

Styrelsens förslag om ändrad lönegradsplacering för köksföreståndare är jag för närvarande icke beredd tillstyrka.

Jag kan ej heller förorda den av styrelsen begärda uppflyttningen av 21 vaktkonstaplar i Ca 12 till överkonstaplar i Ca 14.

Beträffande föreslagen ordinariesättning av vissa tjänster tillstyrker jag, att 3 arbetsterapeuter i Ce 14 och 25 vaktkonstaplar i Ce 12 överföres på ordinarie stat.

Styrelsens yrkande om uppflyttning av fyra ekonomibiträden till vaktfruar har redan vunnit statsmakternas bifall (jfr prop. 241/1952). Medel bör emellertid nu beräknas för de merkostnader, som föranledes härav.

De av fångvårdsstyrelsen föreslagna personalförstärkningarna bör bedömas mot bakgrunden av vad jag i det föregående förordat i fråga om anstalternas omorganisation. Jag kan sålunda i huvudsak endast tillstyrka sådan personalökning, som äger samband med en utvidgning av nuvarande anstaltsorganisation och av arbetsdriften vid anstalterna. I dessa hänseenden

får jag hänvisa till vad som anförts i årets statsverksproposition (bil. 23: kapitalbudgeten s. 1 ff. och s. 7 ff.). Därvid framhölls bland annat den starka ökningen av antalet intagna under de senaste åren. Medan medeltalet fångar under åren 1949 och 1950 låg vid 2 273 resp. 2 394, steg detsamma för 1951 till 2 607 och för år 1952 till 2 913. Medelbeläggningen för nästa budgetår beräknas stiga till 3 200. I syfte att tillgodose sålunda uppkommande ytterligare platsbehov förordade jag i första hand en utbyggnad av sex därför lämpade kolonier för vanligt fångförvar, varigenom platsantalet på var och en av dem skulle utökas från i regel 30—40 till omkring 50. Då det beräknade platsbehovet icke täcktes härav, föreslog jag vidare, att medel anvisades för inköp av två kolonier, var och en avsedd för omkring 50 intagna. Särskilda anslag begärdes i samband därmed för anskaffande av de baracker och inventarier m. m. som skulle bli erforderliga vid genomförande av mina förslag. För utbyggnad av arbetsdriften vid, bland andra, anstalterna å Långholmen och i Kalmar jämte kolonien Sörbyn yrkades därjämte ett särskilt investeringsanslag.

I anslutning till vad sålunda förekommit bör medel nu beräknas för den ytterligare personal som är behövlig för de utvidgade och nya kolonierna och verkstäderna. En enligt gängse normer företagen bedömning av den erforderliga personalförstärkningen vid de utvidgade kolonierna ger vid handen, att befattningar bör inrättas för följande nya tjänstemän: 2 yrkesmästare Cg 16, 3 yrkesmästare Cg 14, 1 överkonstapel Cg 14, 1 vaktkonstapel Cg 12 och 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Härvid har jag utgått från att 3 arbetsledare i vaktkonstapelsgrad avlönas från specialstaten för jordbruksdriften. Två nya kolonier om vardera cirka 50 platser kräver följande personal: 2 föreståndare Ce 21, 2 yrkesmästare Ce 16, 2 yrkesmästare Ce 14, 2 överkonstaplar Ce 14, 8 vaktkonstaplar Cg 12, 2 ekonomibiträden Cg 8 och 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Härutöver bör medel beräknas för 2 sociala kuratorer Ce 17, närmast avsedda för större kolonier med långtidsklientel men med tjänstgöringsskyldighet tillika vid närliggande slutna eller öppna anstalt. För den utvidgade verkstadsdriften erfordras ytterligare, vid Långholmen 2 yrkesmästare Ce 16 och 2 yrkesmästare Ce 14, i Kalmar 2 yrkesmästare Ce 16 och 1 yrkesmästare Ce 14 samt vid Sörbyn 1 yrkesmästare Ce 14.

Vid bifall till mitt i det följande framlagda förslag om förvärv av egendomen Åby (se punkt [4]) bör vidare medel beräknas för följande befattningar: 1 föreståndare Ce 21, 3 överkonstaplar Ce 14, 4 vaktkonstaplar Cg 12 och 1 ekonomibitråde Cg 8.

Under år 1952 har särskilda isoleringsavdelningar måst iordningställas vid anstalterna i Malmö och Härnösand, varigenom personalbehovet för dessa anstalter ökat med 4 resp. 3 vaktkonstaplar. Hänsyn bör tagas även härtill vid anslagets beräkning.

Fångvårdsstyrelsens förslag om personal för anstalten i Haparanda föranleder icke någon erinran från min sida. Medel bör sålunda beräknas för 1 överkonstapel Cg 14, 5 vaktkonstaplar Cg 12 och 1 vaktfru Cg 10.

Bristen på slutna anstaltsplatser har nödvändiggjort, att anstalten i Visby, som rymmer 23 platser men haft låg medelbeläggning, tages i anspråk i vidgad utsträckning. Till följd härav måste bevakningspersonalen, som är beräknad för en medelbeläggning av minst tolv intagna, utökas med en överskonstapel Cg 14.

Sedan kolonien Leverstad numera nedlagts, bör i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag följande befattningar indragas, nämligen 1 överkonstapelstjänst i Ca 13 på övergångsstat och 2 vaktkonstapelstjänster i Cg 12.

I likhet med statskontoret anser jag, att frågan om överförande till förevarande anslag av personal, som för närvarande avlönas från specialstaten för jordbruksdriften, bör övervägas i samband med prövningen av anställningsutredningens betänkande.

För att bereda styresmännen vid kolonierna erforderlig skrivhjälp under överbeläggningsperioder förordar jag, att ett belopp av 15 000 kronor beräknas under anslaget.

Styrelsens förslag om ökade medel till fritidsledare kan jag ej tillstyrka i vidare mån än att jag föreslår en uppräknig av nuvarande belopp med 9 000 kronor. Ökningen motsvarar dels indexhöjning och dels arvode åt fritidsledare vid anstalten i Härnösand, som blir behövlig därför att pastorsbefattningen vid anstalten som blivit vakant tills vidare icke skall uppehållas (jfr s. 23).

Beträffande yrkandet om ökade medel för personalutbildning kan jag i detta sammanhang endast tillstyrka, att 1 400 kronor beräknas för avlöande av vikarier för deltagare i internordiskt personalutbyte på förevarande område.

Däremot har jag icke något att erinra mot att till arvoden åt praktikanter vid fångvårdens psykiatriska avdelningar anvisas 6 000 kronor samt att för undervisning i skolämnen m. m. beräknas ytterligare 1 600 kronor och för yrkesrådgivning 2 700 kronor. Förslaget om höjning av det för observationsundersökningar fastställda ersättningsbeloppet kan jag ej tillstyrka. I fråga om övriga från arvodesposten utgående ersättningar finner jag skäligt föreslå, att arvodet till den förste läkare vid anstalten å Håga, som med självständigt ansvar förestår den rättspsykiatriska undersökningsavdelningen vid anstalten, höjes från 1 320 till 1 440 kronor, att 5 800 kronor anvisas för att möjliggöra vissa jämkningar av arvodesbeloppen för kroppssjukläkare m. fl. läkare samt att i anledning av vakantsättningen av pastorsbefattningen vid anstalten i Härnösand 4 000 kronor anvisas till religionsvård.

Fångvårdsstyrelsens beräkning rörande automatiska utgiftsförändringar föranleder icke erinran. Till det av styrelsen härvid beräknade beloppet, 2 224 595 kronor, varmed anslaget skulle uppräknas, bör läggas ytterligare 27 084 kronor, motsvarande merkostnaden för den ändrade lönegradsplacering, som av fjolårets riksdag beslutats i fråga om sociala kuratorer, socialassistenter och viss ekonomipersonal (jfr prop. 241/1952).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposi-

tion den 13 mars 1953, nr 165, angående lönegradsplacering av vissa tjänster m. m. föreslår jag vidare, att medel anvisas — utöver vad jag förut beräknat i samband med framläggandet av förslag till ändrad personalorganisation vid anstalterna — för ändrad lönesättning för läkare och lantbruksinspektor vid fångvårdsanstalterna med 10 080 kronor.

I enlighet med det anförda uppräknas anslaget med 287 672 (12 000 + 7 248 + 312 924 — 42 000 — 2 500) kronor för personalökning m. m. i anledning av den föreslagna indelningen i anstaltsgrupper, med 3 408 kronor för ändrad lönesättning för arbetsledarpersonalen vid såranstalten för unga fångar i Västerås, med 804 kronor för överförande av två bevakningsbefälstjänster från övergångsstat till ordinarie stat, med 102 252 kronor för förstärkning av personalen vid vissa kolonier, med 210 264 kronor för personal till två nya kolonier, med 83 856 kronor för nya yrkesmästartjänster för den utvidgade verkstadsdriften vid vissa anstalter, med 85 680 kronor för personal till kolonien Åby, med 60 564 kronor för personal vid vissa isoleeringsavdelningar, med 60 504 kronor för den öppnade anstalten i Haparanda, med 9 300 kronor för en överkonstapel vid anstalten i Visby, med 15 000 kronor för skrivhjälp åt styresmännen vid kolonierna, med 9 000 kronor till arvoden åt fritidsledare, med 1 400 kronor till utbildning av personal, med 6 000 kronor till arvoden åt praktikanter å sinnessjukavdelningarna, med 14 220 kronor för arvodesregleringar m. m., med 2 251 679 (2 224 595 + 27 084) kronor för automatiska anslagsförändringar samt med 10 080 kronor till löne reglering för läkare m. fl. Å andra sidan kan anslaget nedsättas med 30 612 kronor genom att överläkaren å sinnessjukavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen blir professor å karolinska institutets stat, med 26 988 kronor för personal vid den nedlagda kolonien Leverstad och med 19 524 kronor för den vakantsatta pastorsbefattningen vid anstalten i Härnösand. Jag föreslår vidare, att anslaget uppräknas med ytterligare 125 000 kronor för de reducerade övertidsersättningar i samband med fångtransportresor, vilka förut nämnts och för vilka medel ej finnes beräknade. Anslaget skulle alltså höjas med (287 672 + 3 408 + 804 + 102 252 + 210 264 + 83 856 + 85 680 + 60 564 + 60 504 + 9 300 + 15 000 + 9 000 + 1 400 + 6 000 + 14 220 + 2 251 679 + 10 080 — 30 612 — 26 988 — 19 524 + 125 000) 3 259 559 kronor eller avrundat 3 259 600 kronor.

Anslaget b e r ä k n a s sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 4 210 600 (+382 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t 345 000 (— 25 700) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 4 725 400 (+ 824 500) kronor; rörligt tillägg 4 527 800 (+ 2 078 800) kronor.

Anslaget uppföres alltså med 13 808 800 (+ 3 259 600) kronor.

I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som erfordras i anledning av vad jag förut föreslagit. För anstalten i Falun upptages i enlighet härmed en föreståndarbefattning i Ca 23. Den för närvarande för anstalten beviljade direktörsbefattningen i Ce 27 bör dock över-

gångsvis bibehållas, så länge nuvarande innehavaren, vilken år 1956 uppnår pensioneringsperiodens övre åldersgräns, kvarstår som styresman för anstalten. I personalförteckningen bör vidare rubriken »Personal i bevakning och verkstadsdrift» ändras till »Personal i bevakning och arbetsdrift».

De av mig föreslagna ändringarna i anstaltsorganisationen är så genomgripande, att därmed sammanhängande personaländringar icke är möjliga att genomföra redan från och med ingången av nästa budgetår. Vidare bör beaktas, att vissa ordinarie befattningar enligt förslaget skall utbytas mot tjänster i lägre lönegrader. Kungl. Maj:t bör därför erhålla riksdagens bemyndigande att till övergångsstat överföra de ordinarie tjänstemän, som den 1 juli 1953 icke är innehavare av befattning, som finnes upptagen å ordinarie stat i personalförteckningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1953/54:

Personalförteckning.

Befattning Lönegrad

Tjänstemän å ordinarie stat.

Styresmän m. fl.

1 fångvårdsdirektör	Ca 34
3 fångvårdsdirektörer	Ca 32
2 anstaltsdirektörer	Ca 29
2 direktörer	Ca 29
4 fångvårdsinspektörer	Ca 29
1 förste pastor och överlärare	Ca 29
1 biträdande fångvårdsinspektör	Ca 27
4 direktörer	Ca 27
2 pastorer och förste lärare	Ca 27
5 kamrerare	Ca 25
1 arbetsassistent	Ca 23
1 assistent	Ca 23
6 föreståndare	Ca 23
6 assistenter	Ca 22
3 föreståndare	Ca 22
1 lantbruksinspektör	Ca 22
1 bokhållare	Ca 21
14 föreståndare	Ca 21
4 assistenter	Ca 20
2 föreståndare	Ca 19

Läkarpersonal.

5 överläkare	Ca 37
6 förste läkare	Ca 31

Befattning

Lönegrad

Personal i bevakning och arbetsdrift.

8 uppsyningsmän	Ca 18
6 yrkesmästare	Ca 18
8 uppsyningsmän	Ca 16
9 yrkesmästare	Ca 16
3 arbetsterapeuter	Ca 14
1 uppsyningsman	Ca 14
31 yrkesmästare	Ca 14
62 överkonstaplar	Ca 14
2 första vaktfruar	Ca 13
382 vaktkonstaplar	Ca 12
27 vaktfruar	Ca 10

Sjukvårds-, kontors- och ekonomipersonal.

2 maskinmästare	Ca 17
2 kansliskrivare	Ca 15
1 köksföreståndare	Ca 14
2 översköterskor	Ca 14
3 kontorister	Ca 13
5 maskinister	Ca 13
1 reparatör	Ca 13
1 biträdande köksföreståndare	Ca 12
8 köksföreståndare	Ca 12
2 reparatörer	Ca 12
3 bilförare	Ca 11
5 kanslibiträden	Ca 11
18 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän å övergångsstat.

1 direktör	Ca 30
1 lärare	Ca 22
1 uppsyningsman	Ca 15

*Extra ordinarie tjänstemän i högre
lönegrad än Ce 25.*

1 förste läkare	Ce 31
5 läkare	Ce 29

Anm. 1. Föreståndarbefattningen i Ca 23 vid fångvårdsanstalten i Falun må icke besättas så länge en direktör i Ce 27 tjänstgör som styresman vid anstalten.

Anm. 2. Antalet ordinarie vaktfruar må överstiga det i förteckningen angivna antalet under förutsättning att motsvarande antal ordinarie vaktfrubefattningar hållas obesatta vid statens vid fångvårdsanstalter anordnade tvångsarbets- och alkoholistanstalter.

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om sådan utökning av personalförteckningens övergångsstat, som påkallas av de föreslagna ändringarna i anstaltsorganisationen;

c) fastställa följande avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 210 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	345 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 725 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 527 800

Summa kronor 13 808 800;

d) till *Fångvårdsanstalterna*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag å 13 808 800 kronor.

[2] 4. *Fångvårdsanstalterna*: *Omkostnader.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	4 005 000	6 695 300
1952/53 (statsliggaren s. 138)	5 427 000	
1953/54 förslag	7 332 600	

Enligt gällande omkostnadsstat för fångvårdsanstalterna har anvisats bl. a. 112 000 kronor till reseersättningar (190 000), 1 050 000 kronor till bränsle, lyse och vatten (1 590 200), 150 000 kronor till övriga expenser (149 800), 135 000 kronor till inköp och underhåll av inventarier (149 900), 130 000 kronor till renhållning av fängelseområden och fängelselokaler (156 600), 1 660 000 kronor till utspisning (2 052 800), 830 000 kronor till beklädnad och sängkläder (1 020 600), 300 000 kronor till hälso- och sjukvård (401 100), 120 000 kronor till undervisning och fritidssysselsättning (74 800), 250 000 kronor till omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna (228 400), 59 000 kronor till utbildning av personal, 66 000 kronor till diverse utgifter (89 800) samt 400 000 kronor till fångtransport (432 800).¹

Y r k a n d e n.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1952) hemställer, att anslaget höjes med 2 167 800 kronor.

1. Reseersättningar	Ökning 58 000
2. Bränsle, lyse och vatten	450 000
3. Övriga expenser	25 000

¹ Siffrorna inom parentes anger utgifter under budgetåret 1951/52.

	Ökning
4. Inköp och underhåll av inventarier	50 000
5. Inköp och underhåll av automobiler	80 000
6. Renhållning	25 000
7. Utspisning	640 000
8. Beklädnad och sängkläder	290 000
9. Hälso- och sjukvård	100 000
10. Undervisning och fritidssysselsättning	23 000
11. Omkostnader för permitterade m. fl.	310 000
12. Utbildning av personal	47 800
13. Diverse utgifter	19 000
14. Fångtransport	50 000
	2 167 800

M o t i v.

Fångvårdsstyrelsen har räknat med en medelbeläggning å fångvårdsanstalterna under budgetåret 1953/54 av 3 200 intagna. Då omkostnadsstaten för innevarande budgetår är baserad på en medelbeläggning av 2 500 intagna, medför en ökning av fångbeläggningen i angiven omfattning höjning av de flesta utgiftsposterna. Vidare motiveras de begärda anslagshöjningarna i stor utsträckning av prisstegringar på olika varor och tjänster samt av de senast redovisade utgifterna under anslagsposterna. Därutöver åberopas beträffande följande poster vissa speciella skäl.

4. *Inköp och underhåll av inventarier.* Inventarieposten för budgetåret 1951/52, 110 000 kronor, har överskridits med 40 000 kronor. Härvid har fångvårdsstyrelsen särskilt åberopat, att fångantalet under nämnda budgetår tidvis överstigit 3 000, vilket medfört stora kostnader för cell- och köksinventarier. I det följande föreslår styrelsen, att en särskild post upptages för inköp och underhåll av automobiler. Vid bifall härtill kommer inventarieposten icke vidare att belastas med kostnader härför, men med hänsyn bl. a. till den väntade, fortsatta ökningen av fångantalet är det nödvändigt, att ytterligare medel anvisas utöver det belopp av 135 000 kronor, som fastställts för innevarande budgetår. Vidare bör beaktas, att de nya fritidslokalerna måste förses med möbler samt att projektiionsapparater för filmförevisningar behövs i den utvidgade bildningsverksamheten; dessa apparater kostar ca 3 000 kronor per styck. De årliga kostnaderna för nämnda ändamål torde för några budgetår framåt böra beräknas till 20 000 kronor för år. Vidare kräves för arbetsdriftens omläggning, att kontorsmaskiner anskaffas för en kostnad av 60 000 kronor. Denna anskaffningskostnad bör fördelas på två budgetår med 30 000 kronor på varje. Den på angivna skäl grundade ökningen av medelsbehovet beräknas sålunda till (20 000 + 30 000) 50 000 kronor.

5. *Inköp och underhåll av automobiler.* Dessa kostnader har bestritts från posten till Inköp och underhåll av inventarier. Utvecklingen inom fångvården har medfört ett allt större behov av bilar, framför allt vid kolonierna, som successivt ökat i antal. Från anstaltsnämndernas sida har ofta fram-

hållits, att koloniernas isolering måste brytas både för personalens skull och av hänsyn till säkerheten vid anstalten. De intagnas inställelse vid och avresa från kolonien bör ombesörjas av kolonien. Emellanåt händer, att en intagen i hast måste transporteras till sjukhus eller av hänsyn till ordningen vid anstalten omedelbart måste föras till slutan anstalt. För tre nya bilar beräknas kostnaden till 15 000 kronor per bil eller till sammanlagt 45 000 kronor. Läggas härtill 15 000 kronor till ersättningsanskaffning för en av de nuvarande bilarna samt kostnader för bilreparationer, uppskattade till 20 000 kronor, skulle den nya posten uppföras med (45 000 + 15 000 + 20 000) 80 000 kronor.

8. *Beklädnad och sängkläder.* Enligt en av fångvårdsstyrelsen år 1951 verkställd utredning beräknades den årliga kostnaden för vidmakthållande av anstaltens normala förråd av beklädnads- och sängutrustning vid ett fångantal av 2 500 intagna till 875 000 kronor. Denna beräkning godkändes av statsmakterna efter yttrande av statens sakrevision. Med ett beräknat genomsnittligt fångantal av 3 200 bör medelsanvisningen uppräknas till 1 120 000 kronor.

10. *Undervisning och fritidssysselsättning.* Under hänvisning till vad styrelsen under föregående anslagspunkt anfört rörande ökad medelsanvisning till fritidsverksamhet föreslås uppräknas av posten med 23 000 kronor.

11. *Ömkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna.* Med stöd av föreskrifter i den nya straffverkställighetslagen har de, som frigives eller utskrivs från fångvårdsanstalter utan att äga nödtorftig beklädnad eller medel till inköp därav, på fångvårdens bekostnad försetts med sådan. En undersökning rörande utrustning m. m. åt personer, som intages å vissa andra anstalter än fångvårdsanstalter, har enligt riksdagens önskan (se statsutsk. utl. nr 2/1952 s. 53) verkställts av fångvårdsstyrelsen och överlämnats till justitiedepartementet i skrivelse den 13 maj 1952. Vid utredningen har framgått, att den utrustning, som lämnas vid vissa anstalter utom fångvården, är väsentligt bättre än den, som består vid fångvårdsanstalter. Vidare har framhållits, att minst 70 procent av fångvårdens klientel vid frigivningen behöver utrustas med arbetskläder i form av blåställ, strumpor, arbetsskor m. m. De från fångvårdsanstalterna frigivnas och utskrivnas utrustning måste förbättras. Vid beräkning av kostnaderna härför är att beakta, att de ökade möjligheter till permisson m. m., som den nya verkställighetslagen erbjuder, medfört, att de intagnas sparade medel i stor utsträckning går åt under permissionsresor m. m. Styrelsen beräknar, att till utrustning i allmänhet kräves 333 200 kronor, till arbetskläder 160 000 kronor och till resekostnader 68 000 kronor. Till följd härav bör posten höjas från 250 000 till 561 200 kronor eller i runt tal 560 000 kronor.

12. *Utbildning av personal.* Fångvårdsstyrelsens nu framförda förslag till personalutbildning är identiskt med det, som framlades i styrelsens yttrande över 1951 års fångvårdsutrednings förslag i ämnet (II ht 1952 s. 61 ff.). Därjämte äskas medel för förverkligandet av ett internordiskt personalutbyte, varom Nordiske Fængselsfunktionærers Union gjort framställning.

13. *Diverse utgifter.* Styrelsen har i annat sammanhang hemställt om medel till utökning av bilbeståndet vid fångvårdsanstalterna. Med hänsyn bl. a. till den därav påkallade ökningen av driftkostnaderna bör posten upptagas till 85 000 kronor, innebärande en höjning med 19 000 kronor.

Y t t r a n d e .

Statskontoret. Med hänsyn bl. a. till ökade biljettkostnader och traktementsersättningar har statskontoret icke något att erinra mot en förstärkning av anslagsposten till reseersättningar med 38 000 kronor till 150 000 kronor. De förhöjda samtalsavgifterna torde vidare böra medföra en uppräkningspost till övriga expenser med förslagsvis 10 000 kronor. Kostnaderna för inköp och underhåll av automobiler bör i fortsättningen bestridas från en särskild post. Det oaktat vill statskontoret icke motsätta sig, att anslagsposten till inköp och underhåll av inventarier uppräknas till 150 000 kronor i anledning av de kostnadsstegringar, som uppstå på grund av ökat fångantal och nya fritidslokaler. Beträffande den nytillkommande posten till inköp och underhåll av automobiler är statskontoret i nuvarande läge ej berett tillstyrka, att den uppföres med högre belopp än 25 000 kronor, varvid ämbetsverket räknat med att endast den föreslagna ersättningsanskaffningen kommer till stånd. Statskontoret kan ej förordna någon uppräkningspost för undervisning och fritidssysselsättning samt för utbildning av personal avsedda medlen liksom ej heller av medlen till utrustning av utskrivna eller frigivna. Under hänvisning till vad statskontoret anfört rörande posten till inköp och underhåll av automobiler föreslås, att medlen till diverse utgifter upptages till högst 80 000 kronor.

Departementschefen.

På de skäl som av fångvårdsstyrelsen anförts bör medelsanvisningen under posten till reseersättningar ökas med 58 000 kronor. För att täcka de ytterligare kostnader under denna post som beräknas uppkomma till följd av dels den av mig under föregående anslagspunkt föreslagna omorganisationen vid anstalterna och dels den från och med den 1 januari 1953 genomförda höjningen av traktementsersättningarna föreslår jag, att posten härutöver uppräknas med 30 000 kronor. Den sammanlagda ökningen blir sålunda 88 000 kronor.

I enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag bör anslagsposten till bränsle, lyse och vatten uppräknas med 450 000 kronor.

För övriga expenser bör med hänsyn till höjda telefonavgifter, ökat antal telefonabonnemang på grund av förordad personalökning samt nytillkommande kostnader i anledning av det föreslagna överförandet av egendomen Åby i kronans ägo och tillkomsten av två nya kolonier (jfr s. 26, 41, 42) m. m. beräknas ytterligare åtminstone 35 000 kronor.

I likhet med fångvårdsstyrelsen och statskontoret finner jag lämpligt, att en särskild anslagspost upptages för inköp och underhåll av automobiler. Jag föreslår, att för nästa budgetår 60 000 kronor anvisas till nyin-

köp av fyra bilar avsedda för de i det föregående föreslagna fyra centralanstalterna för ordinärt manligt fångklientel. För reparationer bör beräknas 20 000 kronor. Posten uppföres sålunda med 80 000 kronor.

Därest mitt förslag om en särskild post för inköp och underhåll av automobiler bifalles, kommer underhållskostnaderna för automobiler icke längre att belasta inventarieposten. Jag finner likväl nödvändigt föreslå, att postens nuvarande belopp höjes med ej mindre än 115 000 kronor. Härav beräknas i enlighet med styrelsens förslag 30 000 kronor för anskaffning av kontorsmaskiner och — efter tillägg av 8 500 kronor som jag efter särskild undersökning funnit böra tillföras ungdomsanstalterna i Uppsala och Ystad — 28 500 kronor för möbler till fritidslokaler m. m. Vidare beräknar jag ett belopp av 40 000 kronor till anskaffande av kontorsmöbler m. m. åt de nya befattningshavare, som tillkommer vid bifall till mitt under föregående anslagspunkt framlagda förslag om personalökning. I övrigt är den begärda anslagshöjningen beroende av fångantalets stegring (jfr s. 26).

Jag tillstyrker höjning av posterna till renhållning av fängelseområden och fängeslokaler med 25 000 kronor, till utspisning med 640 000 kronor, till beklädnad och sängkläder med 290 000 kronor, till hälso- och sjukvård med 100 000 kronor samt till utbildning av personal med 9 600 kronor, varav 6 000 kronor i anledning av de höjda traktamentsersättningarna, 1 800 kronor för föverkligande av internordisk samverkan och 1 800 kronor för föreläsningsverksamhet vid anstalterna.

Vidare föreslår jag, att till undervisning och fritidssysselsättning anvisas ytterligare 8 000 kronor, varav 4 000 kronor avses för ungdomstanstalterna i Uppsala och Ystad och 4 000 kronor för nytillkommande anstalter och kolonier. Sedan statsmakterna förra året anvisat väsentligt ökade medel till fritidsverksamhet vid anstalter för vanligt fångförvar samt, enligt vad nu föreslagits, en uppräknig av anslaget avses för fritidssysselsättning vid de slutna ungdomsanstalterna, bör möjligheter finnas att av de för ifrågakvarande verksamhet ursprungligen anvisade medlen taga i anspråk en större del än tidigare för fritidsverksamhet på säkerhetsanstalterna.

Vad angår posten till omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna får jag erinra därom, att innevarande års riksdag prövat frågan om ökad medelsanvisning för anskaffande av arbetskläder åt frigivna m. fl. och därvid beslutat att för ändamålet uppräknas det särskilda anslaget till understöd åt verksamhet för frigivna fångar m. fl. med 60 000 kronor för nästa budgetår (jfr II ht s. 78 ff.). Såvitt angår styrelsens yrkande om ökade medel under förevarande post för utrustning i allmänhet och för resekostnader kan jag icke tillstyrka, att posten uppräknas med mer än 75 000 kronor.

Från posten till diverse utgifter bestrids för närvarande kostnader för drivmedel till bilar. Dessa kostnader, som huvudsakligen avser fångtransporter, synes lämpligen böra bestridas från den för sådant ändamål anvisade posten. Därest detta förslag genomföres, kan höjningen av diverseposten begränsas till 10 000 kronor.

Medelsanvisningen under posten till fångtransporter bör å ena sidan ökas med ett belopp, motsvarande de kostnader för drivmedel som enligt vad nyss nämnts bör överföras till denna post, och å andra sidan minskas med hänsyn till den nedgång i antalet fångtransporter, som kan förväntas vid genomförande av fångvårdsutredningens av mig tillstyrkta förslag om sammanförande i administrativt hänseende av anstalter för vanligt fångförvar i grupper m. m. I avvaktan på närmare erfarenheter föreslår jag, att posten för nästa budgetår minskas med 20 000 kronor.

Anslaget höjes alltså med (88 000 + 450 000 + 35 000 + 80 000 + 115 000 + 25 000 + 640 000 + 290 000 + 100 000 + 9 600 + 8 000 + 75 000 + 10 000 — 20 000) 1 905 600 kronor till 7 332 600 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 7 332 600 kronor.

[3] 9. Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	166 000	175 300
1952/53 (statsliggaren s. 140).....	50 600	
1953/54 förslag.....	50 600	

Anslaget har för innevarande budgetår bestämts med utgångspunkt från att detsamma skulle belastas med kostnader för dels vård av personer, som ådömts ungdomsfängelse, å det av föreningen Skyddsvärnet i Stockholm disponerade Björkahemmet, dels ock avgifter för inackordering i enskilda hem av sådana personer. Medelsbehovet har för Björkahemmet, efter viss förhöjning av ersättningsbeloppen, beräknats till 45 600 kronor och för inackorderingsavgifter liksom tidigare till 5 000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1952) — som erinrar därom, att 1952 års riksdag förklarat sig icke vara beredd att taga ställning till frågan om överförande till statsverket av den för fångvårdsändamål använda egendomen Åby — hemställer, att anslaget höjes med 120 000 kronor, motsvarande den ersättning som kunde beräknas vid fortsatt disposition av nämnda egendom under nästa budgetår.

Departementschefen.

I det följande framlägges förslag om anvisande av medel för överförande den 1 juli 1953 av egendomen Åby i kronans ägo. Vid sådant förhållande synes mig icke påkallat att föreslå någon uppräknings av nu förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 50 600 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens affärsverksfonder.

E. Domänverket.

[4] Förvärv av egendomen Åby.

Enligt särskilda med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden med Centralföreningen till stöd för frigivna träffade avtal användes från och med den 1 oktober 1942 den föreningen tillhöriga egendomen Åby i nuvarande Vaksala kommun i Uppsala län såsom fångkoloni för manligt klientel. Å egendomen, som under de första åren disponerades såsom ungdomsanstalt, omhändertages numera sådana till straffarbete, fängelse, förvaring eller internering dömda män, vilka enligt beslut av fångvårdsstyrelsen skall intagas där. Antalet intagna må enligt gällande avtal tills vidare icke överstiga 27.

Såsom ersättning för sitt åtagande är centralföreningen enligt gällande avtal berättigad att av statsmedel uppbära, i årlig hyra 1 500 kronor, för bränsle, belysning, inventarier och telefon m. m. ett belopp motsvarande de verkliga kostnaderna, dock högst 8 000 kronor för år, till gottgörelse åt föreståndaren för egendomen med anledning av det ökade arbete, som anordnandet av en fångvårdsanstalt för honom medför, 1 200 kronor för år, till lön och underhåll åt extra personal, som påkallas av anordnandet av en fångvårdsanstalt, ett belopp motsvarande de verkliga kostnaderna, dock högst 10 000 kronor för år, till prästerlig verksamhet 400 kronor för år, för bespisning och beklädnad 5 kronor om dagen för varje omhändertagen, för utrustning vid frigivning från anstalten ett belopp motsvarande de verkliga kostnaderna, dock högst 250 kronor för varje frigiven person samt för arbetspremier, sjukvårdskostnader och resekostnader belopp motsvarande de verkliga kostnaderna. Ifrågavarande ersättningar bestrides från det å riksstaten under andra huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m.

Vid min anmälan av de frågor som tillhörde regleringen för budgetåret 1952/53 av utgifterna under andra huvudtiteln anförde jag bl. a., att i enlighet med förslag av 1951 års fångvårdsutredning överläggningar komme att upptagas med Centralföreningen till stöd för frigivna om överförande av kolonien Åby i kronans ägo (II ht 1952 s. 81). Statsutskottet uttalade i anledning härav (utl. 2 s. 39) att utskottet, som besökt Åby och därvid fått ett gott intryck av verksamheten, icke vore berett att för det dåvarande taga ställning till frågan om kronans förvärvande av anstalten. Utskottet förutsatte att vid de förestående förhandlingarna skulle undersökas möjligheterna att i pensionshänseende ansluta anstaltens befattningshavare till statens pensionsanstalt. Vad utskottet anfört godkändes av riksdagen.

Sedan jag åt särskild sakkunnig uppdragit att med centralföreningen föra de förhandlingar, varom nu är fråga, har den sakkunnige¹ efter fullgjort uppdrag med skrivelse den 18 november 1952 överlämnat bl. a. ett med föreningen under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal om försäljning till staten av egendomen Åby. *Den sakkunnige* har i huvudsak anfört följande.

Några principiella hinder för en anstalt av den karaktär, som kolonien Åby har, att genom särskilt riksdagsbeslut erhålla delaktighet i statens pensionsanstalt torde icke föreligga. Avgörande för de praktiska möjligheterna torde vara kostnadsfrågan. Preliminära beräkningar har verkställts dels rörande de retroaktiversättningar, som centralföreningen skulle ha att erlägga för erhållande av delaktighet i statens pensionsanstalt för anstaltens nuvarande befattningshavare, dels ock rörande kapitalkostnaden för livränta åt den för sådan delaktighet överårige rättaren E. H. A. Persson, som varit i föreningens tjänst sedan år 1914, och för överlevelseränta åt hans hustru. Kostnaderna för sistnämnda livräntor har beräknats med utgångspunkt från att rättaren skulle erhålla tjänstepension och hans hustru familjepension med de belopp, som nu utgå för statliga pensionärer i lönegrad Ce 13. Retroaktivavgifterna har beräknats uppgå till sammanlagt omkring 38 000 kronor och kostnaderna för livräntorna till omkring 55 000 kronor, eller tillhopa 93 000 kronor. Därest tjänstetiden vid Åby skulle i pensionshänseende icke tillgodoräknas helt utan med endast 2/3, skulle retroaktivavgifternas belopp nedgå med 1/3 och engångskostnaden för föreningen sålunda stanna vid i runt tal 80 000 kronor. Centralföreningen har förklarat, att en pensionering i enlighet med de gjorda beräkningarna motsvarade vad föreningen fann skäligt och önskvärt för sina anställda men att föreningen icke hade möjlighet att betala denna engångskostnad. Det har syntts den sakkunnige icke rimligen kunna ifrågakomma, att staten för en enskild förening skulle täcka en dylik engångskostnad, motsvarande kostnader för en tidigare eftersatt pensionering, utöver den kapitalkostnad som staten samtidigt påtager sig vid medgivandet av dylik delaktighet i statens pensionsanstalt och som till beloppet icke understiger nyssnämnda retroaktivavgifters summa. Den sakkunnige har utgått från att statsutskottet icke avsett att anslutningen till pensionsanstalten skulle ske på andra villkor än dem som gäller enligt anstaltens reglemente och tillämpas vid beviljande av delaktighet för andra liknande institutioner. Centralföreningen har för sin del ansett pensionsfrågan svårligen kunna uppskjutas längre och med hänsyn härtill och till svårigheten att driva anstalten funnit önskvärt, att staten övertog verksamheten och förvärvade egendomen Åby.

Vid de fortsatta förhandlingarna har enighet vunnits rörande villkoren för statens övertagande av egendomen. Köpeskillingen har därvid beräknats med utgångspunkt från de i föreningens räkenskaper bokförda värdena av egendomen och dess levande och döda inventarier. Vid ingången av år 1952 utgjorde dessa värden tillhopa i runt tal 202 000 kronor med följande fördelning:

¹ Regeringsrådet H. Klackenbergh.

Fastigheterna (1952 års taxeringsvärden)	137 600
Gårdsbruket (spannmål och inventarier)	30 000
Ladugård och stall (levande inventarier)	25 100
Övriga inventarier m. m.	9 500

Från summan av dessa bokförda värden har dragits det ungefärliga kapitalvärdet av de pensionsförpliktelser, som föreningen önskat tillförsäkra personalen för dess anställningstid hos föreningen och som staten genom avtalet skulle påtaga sig. Nämnda kapitalvärde, som inkluderar även statens mot retroaktivavgifterna svarande kostnad, har beräknats med tanke på att de vid egendomen nu anställda som kvarstå vid statens övertagande av verksamheten borde, om och när de erhålla pensionsberättigande statlig anställning, få i pensionshänseende tillgodoräkna $\frac{2}{3}$ av tjänstetiden vid Åby, i den mån så erfordras för uppnående av hel ålderspension. De befattningshavare, för vilka sådan tillgodoräkning beräknats ifrågakomma, är föreståndaren J. E. Eliasson, uppsyningsmannen E. G. Lövenstad, ladugårdsförmannen A. F. Svenningsson, förmannen Y. Larsson och husmodern I. L. T. Bergman. Sådan tillgodoräkning motsvarar vad Kungl. Maj:t sedvanligen medger beträffande arvodes- eller extraanställda hos staten. I fråga om föreståndaren Eliasson har dock förutsatts, att tjänstetiden på Åby skulle i sin helhet kunna tillgodoräknas under villkor att han till statsverket överlåter all rätt på grund av för honom nu gällande pensionsförsäkring hos Svenska Personal-Pensionskassan, avseende en årlig pension av 5 000 kronor. I avtalet har intagits en bestämmelse därom, att staten skall till rättaren E. H. A. Persson, född den 6 mars 1884, från hans avgång ur tjänst, dock tidigast den 1 juli 1953, under hans återstående livstid betala en pension av 3 360 kronor för år och, i händelse av hans frånfälle, en änkepension till hans hustru Maria Persson, född den 30 april 1886, av 1 764 kronor jämte i båda fallen rörliga tilläggsförmåner enligt för statens pensionärer i allmänhet gällande grunder.

Det resonemang, som lagts till grund för köpeskillingens bestämmande och utmynnat i en köpeskilling av 95 000 kronor för hela egendomen med levande och döda inventarier, kan givetvis anses gynnsamt från förvärvsynpunkt för statens del men har samtidigt framstått som skäligt ur föreningens synpunkt med hänsyn till att egendomen till betydande del förvärvats för medel, som erhållits såsom intäkt av ett med Kungl. Maj:ts tillstånd anordnat lotteri. Den kontanta köpeskilling, som föreningen erhåller enligt avtalsförslaget innefattar täckning — med skäligt beaktande av den inträffade penningvärdesförsämringen — för de gåvomedel och de föreningens egna medel, som investerats i egendomen. Enligt vad den sakkunnige inhämtat avser föreningen att lägga köpeskillingen, sedan per den 30 juni 1953 förefintliga skulder för Åbyverksamheten täckts, i en fond och disponera räntan till förmån för föreningens syfte.

Egendomen har en sammanlagd areal av 110 har, därav odlad jord 65 har och skogsmark 45 har. Åby är delägare i Rasbo häradsallmänning.

Från den sistnämnda har under de sista åren erhållits en utdelning överstigande 700 kronor. Byggnaderna är brandförsäkrade till ett sammanlagt belopp av 529 000 kronor. De levande inventarierna utgjorde den 1 januari 1952 8 hästar, 28 kor, 14 ungdjur, 59 svin och 11 höns. Husdjursbeståndet är vid avtalets undertecknande den 17 november 1952 ungefär detsamma, bortsett från att antalet svin är något större. Detta antal kan givetvis fram till den 1 juli 1953 undergå smärre förändringar. Beträffande döda och levande inventarier samt lager har i avtalsförslaget förutsatts, att dessa vid statens tillträde av egendomen den 1 juli 1953 skall ha ett värde icke understigande värdet vid avtalets undertecknande, bortsett dock såvitt angår gårdsbrukets lager från den sedvanliga säsongmässiga nedgången till sommarens början.

Enligt vad den sakkunnige från fångvårdsstyrelsen inhämtat kommer den personalorganisation, som styrelsen avser för anstaltens drift, att innefatta möjligheter att bereda anställning åt de befattningshavare, som nu tjänstgör vid anstalten. Något åtagande från statens sida att bereda dem fortsatt anställning har icke ansetts påkallat, eftersom sedvanlig lämplighetsprövning bör äga rum före anställningen hos staten. Beträffande föreståndaren Eliasson har föreningen dock ansett angeläget att avtalsmässigt få garantier för att han vid övergången till motsvarande tjänst hos staten skall erhålla lön med belopp motsvarande lägst 22 löneklassen samt bibehållas vid den rätt att, när han intager middag tillsammans med fångarna, åtnjuta sådan naturaförmån utan avdrag å lönen. Bestämmelser härom har intagits i avtalsförslaget.

Den sakkunnige hemställer, att för riksdagen framlägges förslag att riksdagen måtte, med godkännande av avtalsbestämmelser av det innehåll som förut angivits, för förvärv av egendomen Åby anvisa ett investeringsanslag av 95 000 kronor.

Över den sakkunniges skrivelse med åtföljande avtalsförslag har efter remiss yttranden avgivits av fångvårdsstyrelsen och statskontoret.

Fångvårdsstyrelsen. Åby, som är relativt centralt beläget och har tillräckliga sysselsättningsmöjligheter för nuvarande antal intagna, är oundgängligt såsom öppen anstalt för östra Sverige. Då de föreslagna villkoren för förvärv av egendomen synes skäligen, tillstyrker styrelsen, att avtalet godkännes och att egendomen alltså köpes av statsverket.

I huvudbyggnaden, som innehåller bottenvåning och två andra våningar, finnes för närvarande platser för 26 intagna. I bottenvåningen finnes vidare bostadslägenhet för föreståndaren. I övrigt kan koloniens befattningshavare beredas bostäder i egendomen tillhöriga byggnader, under förutsättning att två förmän är ogifta.

Kolonien bör enligt styrelsens mening utbyggas dels så att antalet platser för de intagna ökas från 26 till 40 och dels så att en byggnad för verkstadsdrift inrättas vid kolonien. Härför erforderliga anslag kommer att äskas framdeles.

Vid bedömande av personalbehovet bör man uppmärksamma storleken av den areal, som skall skötas av kolonien. Då de värdefulla ekonomibyggnaderna ligger intill anstaltsbyggnaderna, kan jordbruket lämpligen icke utarrenderas utan bör brukas i fångvårdens regi. Trädgårdsbruket är omfattande, förutom frilandsodlingar en bänkgård om 200 fönster och en växthusanläggning om två växthus. Personalen vid kolonien utgöres för närvarande av en föreståndare, en uppsyningsman (med avlöning såsom överkonstapel, en rättare, en trädgårdsmästare, tre jordbruksförmän, ytterligare en förman samt en husmoder. Om fångvården övertager Abykolonien, räknar styrelsen med att följande befattningar till en början blir erforderliga, nämligen en föreståndare i Ce 19, tre överkonstaplar i Ce 14 (rättare, trädgårdsmästare, ladugårdsförman), fyra vaktkonstaplar (en för jordbruket, två för innetjänsten och en för transporter, ställföreträdartjänstgöring för föreståndaren m. m.) samt ett ekonomibiträde.

Ett förvärv av egendomen Aby kommer att inverka även på de olika posterna under fångvårdsanstalternas omkostnadsstat. Beträffande de däri upptagna maximerade posterna erfordras följande höjningar, som grundar sig på uppgifter från föreståndaren vid kolonien: posten till övriga expenser (telefonavgifter, skrivmaterialier m. m.) ökas med 2 000 kronor, inventarieposten med 2 000 kronor och posten till diverse utgifter med 1 000 kronor.

Statskontoret. De föreslagna villkoren för statens förvärv av egendomen Aby har givit statskontoret anledning till särskilt uttalande endast vad gäller pensionsförmånerna åt rättaren Persson och dennes hustru. Regelmässigt har vid bestämmande av pension i liknande fall brukat tillämpas grunderna för fastställande av så kallad riksdagspension, vilket för Perssons vidkommande skulle ha resulterat i en pension om högst 3 000 kronor för år jämte tilläggsförmåner. Vidare skulle frågan om beviljande av familjepension ha upptagits först vid inträffande pensionsfall och blivit beroende av behovsprövning. Eventuell familjepension skulle ock ha utgått med väsentligt lägre belopp än som nu föreslagits. Då emellertid villkoren för överlåtelsen i övrigt synes förmånliga för kronan och uppgörelsen bör bedömas såsom en enhet, anser statskontoret eventuella betänkligheter med avseende å pensionsvillkoren för nämnda anställningshavare böra vika. Ämbetsverket är därför berett förorda, att förslaget till avtal rörande kronans förvärv av egendomen godtages.

Departementschefen.

Det är enligt min mening av stor betydelse, att staten för framtiden äger tillgång till egendomen Aby såsom fångkoloni. Den fyller nämligen ett stadigvarande behov i detta hänseende och är med hänsyn till såväl sin belägenhet som andra omständigheter mycket väl ägnad härför.

Verksamheten vid egendomen bedrivs f. n. av Centralföreningen till stöd för frigivna. En förutsättning för fortsatt drift är emellertid, att de anställ-

das pensionsfråga blir löst. En utväg vore att i pensionshänseende ansluta de anställda till statens pensionsanstalt. Detta skulle dock, såsom framgår av den i ärendet verkställda utredningen, draga en engångskostnad icke understigande i runt tal 80 000 kronor. Då föreningen saknar möjlighet att bestrida denna kostnad, och denna — såsom utredningsmannen ock uttalat — icke rimligen bör täckas av statsverket, synes en sådan utväg icke framkomlig. Pensionsfrågan torde sålunda icke kunna ordnas på annat sätt, än att staten i samband med övertagande av egendomen i enlighet med utredningsmannens förslag bereder de anställda möjlighet att övergå till statliga pensionsberättigande befattningar.

Med hänsyn härtill anser jag mig böra vidhålla min tidigare uttalade uppfattning, att egendomen Åby bör överföras i kronans ägo (II ht 1952 s. 81, 93). Beträffande de närmare villkoren för ett sådant förvärv vill jag ansluta mig till utredningsmannens förslag, vilket även tillstyrkts av fångvårdsstyrelsen och statskontoret.

Genom att kronan blir ägare till ifrågavarande egendom erfordras, såsom förut under punkt [3] berörts, i fortsättningen icke att medel beräknas för anstaltens drift under anslaget till Ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården, m. m. Däremot uppstår, såsom fångvårdsstyrelsen framhållit, ökat medelsbehov under fångvårdsanstalternas avlönings- och omkostnadsanslag. Hänsyn härtill har tagits vid beräkandet i det föregående av sistnämnda båda anslag.

Pension, som i enlighet med överenskommelsen skall utgå till rättaren Persson och eventuellt hans hustru, torde få bestridas från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser angående redovisning av egendomen Åby under domänverkets fond samt att i samband därmed föreskriva med vilket värde nämnda fond skall uppskrivas.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med godkännande av avtalsbestämmelser av det innehåll som i det föregående angivits, till *Förvärv av egendomen Åby* för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harriet Stangenberg.